

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Aija Aho & Katri Lakso

AART-MENETELMÄN TOIMIVUUS LASTEN- SUOJELULAITOKSESSA

Selvitys Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy:n kolmen yksikön
AART-ohjaajien näkökulmasta

Sosiaali- ja terveysala
2023

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Aija Aho & Katri Lakso
Opinnäytetyön nimi	AART-menetelmän toimivuus lastensuojelulaitoksessa – Selvitys Nuorisopsykiatrisen asumiskoti Puro Oy:n kolmen yksikön AART-ohjaajien näkökulmasta
Vuosi	2023
Kieli	suomi
Sivumäärä	53 + 2 Liitettä
Ohjaaja	Aira Bragge

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten AART-menetelmä toimii käytännössä Nuorisopsykiatrisen asumiskoti Puro Oy:n lastensuojeluyksiköissä ohjaajien näkökulmasta. Tavoitteena oli selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat menetelmän toimivuuteen sekä kerätä tietoa, jonka pohjalta menetelmän toimivuutta voi kehittää entisestään.

Työ on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimuksen aineisto on kerätty hyödyntämällä teemahaastattelua. Tutkimuksessa käytettiin ARTin pohjoismaista sovellusta AARTia, joka on ennaltaehkäisevämpi sosiaalisen kyvykkyyden harjoitusmenetelmä kuin ART. Tutkimuksen aineiston analysointi on toteutettu aineistolähtöistä sisällönanalyysiä käyttäen. Keskeisiä käsitteitä tutkimuksessa ovat lastensuojelu, sijaishuolto, AART-Adapted aggression replacement training, toimivuus.

Tutkimuksen tulosten perusteella havainnot AART-menetelmän toimivuudesta olivat haastateltavilla melko samankaltaiset. Yksimielisyydestä huolimatta esiin nousi monia näkökulmia. AART-menetelmän koettiin tuovan lastensuojeluyksiköille paljon lisäarvoa. Tulosten perusteella selvisi, että AART-tuokioiden vaikutukset eivät näy lyhyellä aikavälillä. Menetelmän toimivuudessa tärkeimmiksi tekijöiksi esiin nousivat suunnitelmallisuus, ryhmädynamiikka ja ympäristö. AARTin kehittämiskohteiksi koettiin AART-tuokioiden säännöllisyys ja suunnittelu sekä AART-ohjaajien jatkuva kehitys.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Sosiaaliala

ABSTRACT

Author	Aija Aho & Katri Lakso
Title	The Functionality of the AART-method in Child Protection Facilities – A Survey from The Perspective of Three Branches of AART-directors in Adolescent Psychiatric Unit Puro Oy
Year	2023
Language	Finnish
Pages	53 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Aira Bragge

The purpose of this bachelor's thesis was to find out how AART-method works in practice, from the perspective of Adolescent Psychiatric Unit Puro Oy employees. The goal of the study was to find out which factors affect the functionality of the method and to collect information, based on which the method can be further improved.

The study was conducted as a qualitative study, the data was collected using thematic interviews. The study used a Nordic variation of the ART-method, AART which is a more preventive training method for social prowess than ART. The analysis of the study materials is conducted by using material-oriented content analysis. The key concepts of the study are child welfare, foster care, AART-Adapted Aggression replacement training, functionality.

Based on the results of the study, the findings related to the functionality of the AART-method were quite similar with all the respondents. Regardless of the unanimity, several different points of view arose. The AART-method was found to bring a lot of added value to the child protection unit. Based on the results, the effects of the AART-method cannot be seen in a short time span. Planning, group dynamics and environment arose as the most important aspects to the functionality of the method. The pivot improvement aspects for the AART-method were found to be planning, the regularity of the AART-sessions and the continuous improvement of the AART-directors.

Keywords child welfare, foster care, AART-Adapted Aggression replacement training, functionality

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	8
2	OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA LÄHTÖKOHDAT.....	10
	2.1 Tutkimuskysymykset	10
	2.2 Toimeksiantaja	11
	2.3 Aikaisemmat tutkimukset	12
3	LASTENSUOJELU	15
	3.1 Lastensuojelun keskeiset periaatteet	15
	3.2 Lainsäädäntö lastensuojelussa	16
	3.3 Avohuolto ja sen tukitoimet.....	17
	3.4 Kiireellinen sijoitus	17
	3.5 Huostaanotto	18
	3.6 Sijaishuolto	19
	3.7 Jälkihuolto.....	20
4	SOSIAALIPEDAGOGINEN VIITEKEHYS	22
	4.1 Sosiaalipedagogiikka lastensuojelussa.....	22
	4.2 Sosiaalipedagoginen toiminta	23
5	ADAPTED AGGRESSION REPLACEMENT TRAINING.....	24
	5.1 ART ja AART.....	25
	5.2 ART-ryhmän muodostaminen ja rakenne	25
	5.2.1 Sosiaalisten taitojen harjoittelu	27
	5.2.2 Vihanhallinnan harjoittelu.....	27
	5.2.3 Moraalisen päättelyn harjoittelu.....	28
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	29
	6.1 Aineiston kerääminen	30

6.2	Aineiston analysointi	30
6.3	Tutkimuksen eettisyys	33
6.4	Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti	35
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	37
7.1	AART-menetelmän käyttöönotto ja lisäarvo	37
7.2	AART-menetelmän toimivuus yksiköissä	38
7.3	AART-menetelmän toimivuus erilaisten nuorten kanssa	38
7.4	AART-menetelmän vaikutus nuorten sosiaaliseen kyvykkyyteen	39
7.5	AART-menetelmän toimivuuteen vaikuttavat tekijät	40
7.6	AART-menetelmän kehittäminen lastensuojeluyksiköissä	42
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	44
9	POHDINTA	47
9.1	Sosiaalialan kompetenssit	48
9.2	Nämä asiat tekisimme toisin ja jatkotutkimusidea	49
	LÄHTEET	51
	LIITTEET	54

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1. Lastensuojeluprosessi.....20

Kuvio 2. Esimerkki sisällönanalyysistämme.....31

LIITELUETTELO

LIITE 1. Saatekirje haastateltaville

LIITE 2. Haastattelukysymykset

1 JOHDANTO

Lastensuojelun tarkoituksena on turvata lapselle hänelle oikeutettu turvallinen kasvuympäristö, monipuoliseen sekä tasapainoiseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen liittyvillä toimilla pyritään ehkäisemään varsinaisten lastensuojelullisten palveluiden tarvetta. Ehkäisevän lastensuojelun tarkoituksena on tarjota tukea ja apua riittävän varhaisessa vaiheessa. Tällä tavoin ehkäistään ongelmien muodostumista tai niiden pahentumista. (STM 2023.)

Adapted Aggression Replacement Training eli AART tarkoittaa sosiaalisen kyvykkyiden harjoitusmenetelmää. AART-menetelmä on ensisijaisesti tarkoitettu nuorille, jotka kohtaavat haasteita vihanhallinnassa, moraalisisessa päättelyssä sekä sosiaalisissa taidoissa. Menetelmän tavoitteena on antaa nuorille ei-aggressiivisiä keinoja selviytyä arjen pulmatilanteista. (Kasvun tuki 2023.) Menetelmän alkuperäinen nimike on ART (Aggression Replacement Training). Me käytämme työsämme pohjoismaissa kehitettyä käsitettä AART (Adapted Aggression Replacement Training).

Lastensuojelutyö on asiakaslähtöistä työtä. Lastensuojelun työntekijät työskentelevät tiiviisti yhdessä nuorten ja heidän haasteiden parissa. Kaikki nuoret ja heidän haasteensa ovat yksilöllisiä, minkä takia työn tueksi tarvitaan erilaisia työkaluja sekä menetelmiä. Työvälineiden tarkoituksena on edesauttaa nuorten kuulluksi tulemistä ja tukea osallisuutta. Tämä on mahdollista tarpeellisella tuella, kasvatuksella ja hoidolla sekä oikeanaikaisuudella. AART-menetelmä on yksi työkalu lastensuojelutyössä, jonka avulla voidaan muun muassa kehittää epäsosiaalisesti käyttäytyvien nuorten vuorovaikutustaitoja.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia AART-menetelmän toimivuutta käytännön tasolla lastensuojelussa. Tutkimuksella pyritään saamaan kuvaus siitä, mi-

ten AART-menetelmä toimii ja mitkä tekijät vaikuttavat sen toimivuuteen. Tavoitteena tutkimuksella on myös saada kerättyä keinoja ja tietoa siitä, miten menetelmän toimivuutta voi kehittää entisestään.

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten AART-menetelmä toimii lastensuojelussa ohjaajien näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten menetelmä toimii käytännössä ja saada selville mitkä tekijät vaikuttavat AARTin toimivuuteen positiivisesti sekä negatiivisesti. Tavoitteena on myös saada AART-ohjaajien näkökulmasta selville keinoja, joilla AART-menetelmän toimivuutta voisi kehittää entisestään.

Opinnäytetyön tutkimusaiheesta löytyi vain vähän aikaisempaa tutkimustietoa. Tutkimukset, joita on tehty aikaisemmin kohdistuvat suurin osa kouluympäristöön kuten koulukotiin, alakoulun oppilashuoltoon ja erityisopetukseen. Yksi aiemmin tehdyistä tutkimuksista on kohdennettu tutkimaan tutkimusaihetta kehitysvammaisten ja autismin kirjolla olevien henkilöiden kanssa toimimisessa. AART-menetelmää käytetään paljon lastensuojelussa, mutta aiempia tutkimuksia tästä tutkimusaiheesta ei lastensuojeluun ole tehty. Tämän takia oli mielenkiintoista tutkia AART-menetelmän toimivuutta lastensuojeluyksiköissä ja tuoda tästä tietoa lastensuojeluun.

Opinnäytetyötä varten haastateltiin kolmesta Nuorisopsykiatrisen asumiskoti Puro Oy:n lastensuojeluyksiköstä yhteensä kuutta ohjaajaa. Kaikki haastateltavat ohjaajat olivat AART-koulutuksen käyneitä. Yksiköt, joihin haastattelut kohdistettiin, rajattiin kolmeen Puron palvelunjohtajan ja toiminnanjohtajan suosittelemaan lastensuojeluyksikköön. Tutkimuksen haastateltavat rajautuivat yksiköiden ohjaajista heihin, jotka ovat suorittaneet AART-koulutuksen ja olivat vapaaehtoisia osallistumaan haastatteluun.

2.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön päätutkimuskysymys on:

1. Miten AART-menetelmä toimii käytännössä?

Alatutkimuskysymyksiä ovat:

1. Mikä on AART-menetelmä?
2. Mitkä tekijät edesauttavat AART-menetelmän toimivuutta?
3. Voiko AART-ryhmien toimintaa kehittää jotenkin, jotta ne toimivat entistäkin paremmin?

2.2 Toimeksiantaja

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy. Opinnäytetyön aihetta valitessa tiedossa oli, että Puron lastensuojeluyksiköissä käytetään AART-menetelmää ja yksiköissä on koulutettuja AART-ohjaajia. Alustavasti aiheesta etsittyjen tietojen perusteella selvisi, että aiheesta ei ole aikaisemmin tehty Puroon tutkimuksia. Puron useista lastensuojeluyksiköistä haastattelut rajautuivat kolmeen Puron lastensuojeluyksikköön. Yksiköiden rajauksessa auttoivat Puron palvelujohtaja sekä toiminnanjohtaja. He pystyivät omien tietojensa ja asiantuntemuksensa pohjalta suosittelemaan kolmea yksikköä, joihin suunnata haastattelut. Näistä kolmesta yksiköstä koulutetut AART-ohjaajat olivat kiinnostuneita osallistumaan vapaaehtoisina haastatteluun, joten työhön valikoitui palvelujohtajan sekä toiminnanjohtajan suosittemat kolme yksikköä.

Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy on yritys, joka tarjoaa asiakkailleen lastensuojelupalveluja. Puron palvelut toimivat kuudessa suomenkielisessä ja kahdessa ruotsinkielisessä lastensuojeluyksikössä. Lisäksi Puron tarjoamiin palveluihin kuuluvat myös kaksikielinen koulu ja tukiasunnot. Puro tarjoaa pitkäkestoista sijaishuoltoa nuorille, jotka ovat iältään 12–18-vuotiaita. Puron asiakkaina olevia nuoria ei syystä tai toisesta voida hoitaa tukipalveluilla tai perhehoidossa. Yritys tarjoaa näiden lisäksi myös jälkihuollon palveluita alle 25-vuotiaille nuorille. (Humana 2023.)

Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy tarjoaa palveluitaan alati muuttuviin ja monitahoisiin lastensuojelullisiin tarpeisiin. Palveluissaan Puro hyödyntää psykiatrista erityisosaamista. Yrityksen lastensuojeluyksiköissä asuminen on kodinomaista ja kaikissa niissä on ympärivuorokautinen valvonta. Näin läsnä on aina aikuinen ja nuorille tukea sitä tarvittaessa. Nuoret ovat osa omaa perhettään ja siksi lastensuojelutyötä sekä nuoren hoitoa pyritään aina ensisijaisesti tekemään perheen kanssa yhteistyössä. (Humana, 2023.)

Purossa nuori saa olla oma itsensä ja häntä kunnioitetaan ottaen huomioon jokaisen nuoren omat tavat sekä tottumukset. Nuorille luodaan fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti ympäristö, joka on turvallinen. Purossa pyritään yhteistyössä nuorten kanssa tuottamaan mielekästä sisältöä heidän elämäänsä. Tätä tehdään säännöllisen elämänrytmin, koulunkäynnin ja harrastuksien avulla. Puron lastensuojeluyksiköissä vallitsee nuoren kasvua ja kehitystä tukeva avoin sekä luottamuksellinen ilmapiiri. (Humana, 2023.)

Nuorisopsykiatrisen asumiskoti Puro Oy:n tavoitteena on, että heillä asuvien nuorten kyky hallita omaa toimintaansa ja arkeaan kasvavat. Tavoitteena on myös, että nuorten yhteisön ja ryhmän jäsenenä toimimisen valmiudet kehittyvät. Purossa kehitetään myös nuoren kykyä osallistua häntä itseään koskevien päätösten tekemiseen ja vastuullisuuteen. (Humana, 2023.)

2.3 Aikaisemmat tutkimukset

Tarkastellessa aikaisempia tutkimuksia samasta tutkimusaiheesta todettiin, että tutkimuksia AART-menetelmästä ei ole tehty lastensuojelulaitoksiin. Aikaisemmin AART-menetelmää ja sen ensimmäistä muotoa ART-menetelmää on tutkittu kouluympäristössä ja kehitysvammaisten henkilöiden kanssa.

Karoliina Ohvainen (2021) on tehnyt Savonian ammattikorkeakoulussa ylemmän ammattikorkeakoulututkimuksen opinnäytetyön, jonka aihe on *Aggression Repla-*

cement Training menetelmän soveltaminen oppilashuoltotyössä. Tämä opinnäytetyö on julkaistu Theseus-tietokannassa. Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää AART-menetelmä toimivaksi kokonaisuudeksi ja suunnata se osaksi alakoulun oppilashuoltoa. Tämä opinnäytetyö on dokumentti tutkimuksellisesta kehittämisestä, jonka tulokset osoittivat, että menetelmä on sovellettavissa osaksi yhteisöllistä oppilashuoltoa. Tutkimuksessa kerrotaan, että menetelmän saaminen juurtumaan pysyväksi se vaatii ohjaajilta koulutuksen lisäksi taitavaa ryhmäohjausta ja kokemusta siitä.

Salla Tapaninen (2020) on tehnyt Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa opinnäytetyön aiheena *Aggression Replacement Training -menetelmä - Moraalitarinoita koulukodin nuorille.* Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli moraalitarinoiden kehittäminen, joita työssä kehitettiin viisi. Opinnäytetyö koostuu raporttiosasta ja tuotoksesta, jotka ovat liitteenä työssä. Kehittämisehdotuksena työssä ehdotetaan, että moraalitarinoita kokeillaan koulukodin nuorten kanssa.

Tom Färm (2020) on tehnyt opinnäytetyön aiheena *Aggression Replacement Training-menetelmä erityisopetuksessa. Kuinka menetelmä sopii vaativan erityisen tuen oppilaitokseen?* Opinnäytetyö on tehty Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa ja sen voi löytää Theseus-tietokannasta. Opinnäytetyö on toiminnallinen ja sen aiheena on tutkia, miten ART-menetelmä sopii vaativan erityisen tuen oppilaitoksiin. Tutkimuksen aineisto kerättiin kvalitatiivisesti. Tutkimuksen tuloksissa joidenkin oppilaiden kohdalla voitiin havaita positiivisia muutoksia konfliktitilanteissa ja sosiaalisissa taidoissa.

Lapin ammattikorkeakoulussa Tero Ylipulli (2022) on tehnyt opinnäytetyön aiheena *ART (Aggression Replacement Training) – menetelmän käyttö ja vaikuttavuus kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden kanssa.* Tutkimus on löydettävissä Theseus-tietokannasta. Opinnäytetyön tekijä on itse käynyt ART-koulutuksen ja tutkimuksessaan aineistonhankinta menetelminä käytti haastatteluja, kyseilyitä sekä havainnointia. Johtopäätöksinä havainnoinnissa todettiin tuokioiden ol-

leen mukavia, mutta ei niinkään ART-menetelmän mukaisia, vaan enemmän sovellettuja. Tutkimusta varten pidettyjen haastattelujen perusteella voi todeta, että kaikki tuokioissa kävijät eivät ymmärrä, mitä tuokioissa käsitellään. Ohjaajille kohdistetun kyselyn johtopäätöksenä todetaan, että haasteena on saada kaikki tuokioihin osallistujat ymmärtämään aiheet, koska kehitysvammaisilla ymmärryksen tasot vaihtelevat laajasti. Tutkimuksessa tuli ilmi myös seikka, että menetelmää ei kannata käyttää vain menetelmän takia, vaan siksi, että siitä hyödytään.

3 LASTENSUOJELU

Lastensuojelun kolme perustehtävää ovat: lasten kasvuoloihin vaikuttaminen, tukea vanhempia kasvatuksellisissa tehtävissä ja varsinainen lasten suojelutehtävä (THL 2023). Opinnäytetyön tutkimus on tehty lastensuojeluyksiköihin, joissa lasten oikeudet turvataan sijaishuollolla. Lastensuojelulaissa (L13.4.2007/417) painotetaan lapsen edun huomioimista viranomaisten kaikissa toimenpiteissä ja vahvistetaan lapsen edun toteutumista. Tätä toteutetaan korostamalla lapsen oikeutta erityiseen suojeluun, osallistumiseen sekä julkisen vallan velvollisuudella varata riittävät voimavarat perheille ja lapsille järjestettäessä palveluja. (Räty 2007, 17.)

3.1 Lastensuojelun keskeiset periaatteet

Perustehtävä lastensuojelussa on lapsi- ja perhekohtainen. Lapsen hyvinvoinnista ensisijainen vastuu on vanhemmilla, mutta lastensuojelulla on vastuullaan tehtävä tukea vanhempia kasvatuksessa. Lastensuojelun yleisenä tehtävänä on edistää kunnassa asuvien lasten hyvinvointia. Perustavoite lastensuojelussa on varmistaa riittävä hoiva, huolenpito ja turva lapselle. (Ikonen 2013, 23.)

Lastensuojelun on toiminnallaan pyrittävä ehkäisemään perheen ja lapsen ongelmia sekä riittävän varhaisessa vaiheessa puuttumaan havaittuihin ongelmiin. Arvioitaessa lastensuojelun tarvetta sekä toteutettaessa lastensuojelua on lapsen etu otettava ensisijaisesti huomioon. Arvioitaessa lapsen etua on huomiota kiinnitettävä siihen, miten eri ratkaisut ja toimenpiteet turvaavat lapselle hänen hyvinvointinsa ja tasapainoisen kehityksen, läheiset sekä jatkuvat ihmissuhteet. Lapsen mahdollisuuteen saada hellyyttä ja ymmärrystä sekä valvontaa ja huolenpitoa ikään ja kehitystasoon mukautettuna. Lapselle täytyy turvata tämän toivomuksia ja taipumuksia vastaava koulutus, turvallinen kasvuympäristö ja henkinen sekä ruumiillinen koskemattomuus. Lastensuojelun ratkaisuiden ja toimenpiteiden täytyy turvata lapselle itsenäistyminen ja vastuullisuuteen kasvaminen. Lapsella täytyy olla mahdollisuus osallistumiseen sekä omissa asioissaan vaikuttamiseen. Tur-

vata pitää myös lapsen kulttuurisen, kielellisen ja uskonnollisen taustan huomioida. (Räty 2007, 20–21.) John Bolwby korostaa lapsen tarvetta turvallisiin ja pysyviin ihmissuhteisiin sekä sitä, miten niiden katkokset voivat olla riskitekijä lapsen kehityksen kannalta (Kalland 2004, 135). Keltikangas-Järvisen (153) mukaan kiintymyssuhteiden muodostuminen on yksi edellytys tasapainoiseen psyykkiseen kehitykseen.

Lastensuojelutyön ytimessä on työntekijöiden kontakti asiakkaisiin. Asiakas ja työntekijä yhdessä määrittävät asiakkuudelle perusteet, tavoitteet sekä keinot, joilla nämä tavoitteet saadaan toteutettua. Yhteistyöhön vaikuttavat monet eri seikat, kuten työntekijöiden ja työyhteisön ihmiskäsitys, käsitys vuorovaikutuksesta sekä lapsen ja vanhemman välisestä suhteesta. Näiden lisäksi tärkeitä ovat menetelmät, joita ammattilaisilla on työkalupakeissaan. (Kaikko & Friis 2009, 76.)

3.2 Lainsäädäntö lastensuojelussa

Laki on lastensuojelun selkäranka. Lastensuojelulain (L13.4.2007/417) mukaan lastensuojelun tarkoituksena on turvata lapselle oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, monipuoliseen sekä tasapainoiseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun. Lastensuojelulaki on lapsikantainen säädös ja ennen kaikkea sen kohteena ovat lapset (Mahkonen 2010, 33).

Lastensuojelussa näkyy vahvasti myös sosiaalihuoltolaki. Sosiaalihuoltolain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää sosiaalista turvallisuutta sekä hyvinvointia. Laki myös vähentää eriarvoisuutta ja kasvattaa osallisuutta. Lain tarkoituksena on turvata sosiaalipalveluiden ja muiden hyvinvointia edistävien palveluiden toimintaa. Sosiaalihuoltolaki edistää myös asiakkaiden oikeuksia hyvään ja laadukkaaseen palveluun sosiaalihuollossa. (L30.12.2014/1301.)

3.3 Avohuolto ja sen tukitoimet

Avohuollon tukitoimia on käytettävä lastensuojelussa ensisijaisesti. Avohuollon tukitoimiin ryhdytään, mikäli lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat lapsen terveyden tai kehityksen taikka lapsi omilla toimillaan vaarantaa terveytensä tai kehityksensä. Avohuollon tukitoimien tarkoitus on tukea sekä edistää lapsen myönteistä kehitystä ja antaa tukea sekä vahvistusta lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaaville henkilöille. (Saastamoinen 2010, 57–58.)

Avohuollon tukitoimet ovat täysin vapaaehtoisia ja perustuvat yhteistyöhön perheen kanssa. Avohuollon tarjoamia tukitoimia ovat erilaiset hoito- ja terapiapalvelut, lastensuojelun tehostettu perhetyö, taloudellinen tuki, perhekuntoutus ja lapsen lyhytaikainen sijoitus avohuollon tukitoimena. (Lastensuojelu.info, 2022.)

Lastensuojelullisen tarpeen toteamisen jälkeen avohuollon tukitoimien järjestämisen täytyy tapahtua viipymättä. Avohuollon tukitoimet ovat ensisijaisia nähden sijaishuoltoon ja huostaanottoon. Näiden tukitoimien täytyy kuitenkin olla riittäviä, mahdollisia sekä lapsen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia. Mikäli avohuollon tukitoimet eivät ole mahdollisia, riittäviä tai lapsen kannalta tarkoituksenmukaisia, täytyy lapsi ottaa huostaan. (THL 2023 a.)

3.4 Kiireellinen sijoitus

Kiireellinen sijoitus on viimeinen keino, jolla turvata lapsen tai nuoren tilanne, siksi se on äärimmäinen keino puuttua toisen elämään (THL 2023 b.) Kiireellinen sijoitus tarkoittaa, että lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle, mikäli hän on välittömässä vaarassa. Kiireellisen sijoituksen tarpeeseen voi olla useita syitä. Tällainen syy voi olla muun muassa se, että lapsen vanhemmat eivät väliaikaisesti kykene hoitamaan lastaan ja tämä saattaa lapsen terveyden ja kehityksen vaaraan. Syynä voi olla myös lapsen kodissa vallitsevat olosuhteet tai puutteet huolenpidossa vaarantavat lapsen terveyttä ja kehitystä. Kiireellinen sijoitus saatetaan tehdä, jos

lapsi omalla käyttäytymisellään on itselleen vaaraksi, esimerkiksi päihteitä käyttämällä. Mikäli lapsi tai vanhemmat vastustavat kiireellistä sijoitusta, se voidaan silti tehdä, jos lapsen todetaan olevan välittömässä vaarassa. (Lastensuojelu.info 2022.)

Kiireellisen sijoituksen kesto on korkeimmillaan 30 päivää, mutta joissain tapauksissa sitä voidaan jatkaa enintään 30 päivää lisää. Kiireellisen sijoituksen aikana lastensuojelun työntekijät ovat suuressa vastuussa päättää lapsen asioita, mutta samalla he tekevät hyvin tiiviisti yhteistyötä lapsen vanhempien ja huoltajien kanssa. Kiireellisen sijoituksen aikana perheen tilanne selvitetään ja arvioidaan avun tarve. Tavoitteena on aina, että lapsi pääsee palaamaan takaisin kotiin turvallisiin olosuhteisiin. Arvion sijoituksen päättymisestä ja sijoituksen lakkautuksesta tekee sosiaalityöntekijä. Mikäli arvioissa tulee ilmi, että lapsen ei ole turvallista palata takaisin kotiin, aloitetaan huostaanoton valmistelu. (Lastensuojelu.info 2022.)

3.5 Huostaanotto

Mikäli lapsen kasvuolot tai lapsi itse vakavasti vaarantavat lapsen terveyttä ja kehitystä on lapsi otettava huostaan. Ensisijaisesti tilanteeseen sovelletaan avohuollon tukitoimia, mutta mikäli nämä eivät ole riittäviä, sopivia tai mahdollisia johtaa tilanne huostaanottoon. Huostaanotto voidaan toteuttaa vain, jos arvioinnissa todetaan sijaishuollon olevan lapselle tämän edun mukaista. Ennen lapsen kodin ulkopuolelle sijoittamista on selvitettävä mahdollisuudet lapsen läheisten ottaa lapsi asumaan luokseen tai muulla tavalla osallistua lapsen tukemiseen. (STM 2023)

Lapsen huostaanoton jälkeen lapsen huoltajuus ei kuitenkaan siirry viranomaisille, vaan pysyy edelleenkin lapsen ennen huostaanottoa olevilla huoltajilla. Lapsen sosiaalityöntekijällä on oikeus päättää lapsen hoidosta, olinpaikasta, valvonnasta, kasvatuksesta ja muusta huolenpidosta. (Ikonen 2013, 54.) Vanhempien tarpeet, intressit ja etu ovat lapsen oikeuksiin ja etuun nähden toissijaisia (Pösö 2016, 12).

Lapselle on aina annettava mahdollisuus tuoda esille oma käsityksensä huostaanotosta ja muista häntä koskevista ratkaisuista. Lapsen mielipiteen selvittämisessä huomioon otettavia seikkoja ovat lapsen ikä ja kehitystaso. Virallinen kuuleminen hallintolain 34 §:n mukaisesti koskee lasta, joka on täyttänyt 12 vuotta. Tästä huolimatta sitäkin nuoremman lapsen mielipide on selvitettävä valmistellessa huostaanottoa. Lapsella on oikeus tuoda esiin ajatuksiaan ja mielipiteitään, on hän minkä ikäinen tahansa. (THL 2023 c.)

Huostaanotto on toistaiseksi voimassa oleva ja lopetettava heti, mikäli tarvetta sijaishuoltoon tai huostaanottoon ei enää ole. Perusteita huostaanottoon on tarkistettava säännöllisesti. Huostaanotto päättyy lapsen täyttäessä 18 vuotta tai, kun perusteita siihen ei enää ole. (THL 2023 c.)

3.6 Sijaishuolto

Sijaishuolto on suuri kokonaisuus eri vaiheita ja se voidaan tulkita monella eri tavalla. Yksinkertaisuudessaan sijaishuollolla tarkoitetaan lapsen tai nuoren kodin ulkopuolella järjestettävää hoitoa ja kasvatusta. (THL 2023 d.)

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä valitsee lapsen sijaishuoltopaikan. Eri-laisia sijaishuoltomuotoja ovat perhehoito, ammatillinen perhekoti, lastensuojelulaitos tai jokin muu lapsen tarpeen mukainen hoito. Sijaishuollossa oleva lapsi on lastensuojelun asiakas ja tällöin tehdään aina asiakassuunnitelma. Siihen kirjataan sijaishuollon tarkoitus, tavoitteet ja millaisia tukitoimia käytetään. (THL 2023 d.)

Sijaishuolto sisältää lapsen hoidon ja kasvatuksen, perushoidon sekä arjesta huolehtimisen. Tärkeää on myös huolehtia, että lapsen oikeudet toteutuvat sijaishuollon aikana. Lapsen oikeuksia ovat muun muassa oikeus tavata sosiaalityöntekijää ja lapselle läheisiä ihmisiä. Lapsella on myös oikeus saada ajankohtaisesti tietoa omasta tilanteestaan ja oikeus käyttötavaroihin sekä tarvitsemiinsa palveluihin. On lapsen oikeus, että sijaishuollossa työskennellään lapsilähtöisesti ja otetaan

huomioon lapsen yksilölliset tarpeet. Sijaishuollossa lapselle täytyy taata hänen etujensa mukainen kasvuympäristö. (THL 2023 d.)

Sijaishuollon aikana huoltajien oikeudet säilyvät lapsen vanhemmilla tai muulla aikaisemmalla huoltajalla, mutta tietyin rajoittein. Sosiaalityöntekijän ja sijaishuollon työntekijöiden on pyrittävä yhteistyöhön vanhempien kanssa ja tavoitteena on, että asioista sovitaan yhteisymmärryksessä. Hyvä yhteistyö kaikkien osapuolien välillä on lapsen ja tämän sijoituksen onnistumisen kannalta tärkeää. (THL 2023 d.)

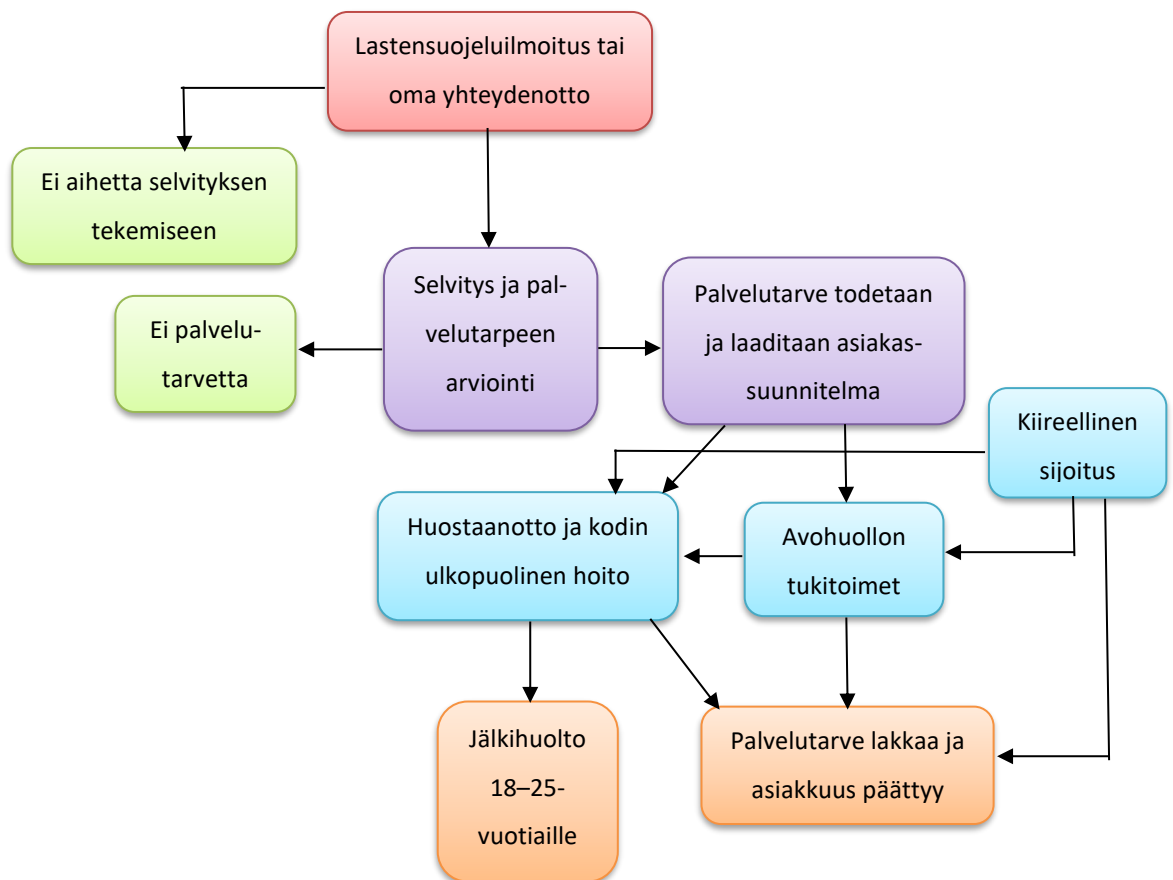
3.7 Jälkihuolto

Jälkihuolto on sijaishuollon tai pidemmän avohuollon sijoituksen loppumisen jälkeen tarjottavaa tukea nuorelle kokonaisvaltaisesti. Jälkihuollon tarkoituksena on tarjota nuorelle tukea kotiutumiseen sijaishuollosta ja aikuistuvalla nuorelle apua, tukea ja ohjeistusta itsenäisen elämän aloittamiseen. Jälkihuollon asiakkaista enemmistö on täysi-ikäisiä ja itsenäistyviä nuoria, minkä takia jälkihuollon mielletään olevan vain heille. Lastensuojelulain (L13.4.2007/417) mukaan jälkihuoltoa on kuitenkin järjestettävä kaikille sijaishuollon tai pitkäaikaisen avohuollon päättymisen jälkeen riippumatta nuoren iästä. (THL 2023 e.)

Kaikille nuorille tulee vaihe, jossa on tarve kehittyä itsenäiseksi nuoreksi aikuiseksi, kuitenkin sijaishuollossa olevilla nuorilla on sijaishoidon jälkeen tavallista suurempi putoamisvaara syrjäytymisen kuiluun. Tukemalla ja vahvistamalla nuoren tulevaisuuden näkymiä ja toivoa tuetaan nuorta samalla toimimaan itsenäisesti ja käyttämään omia vahvuuksiaan. (Laaksonen 2004, 11.)

Jälkihuollon tukitoimet järjestetään aina nuoren yksilöllisten tarpeiden mukaan ja yhteistyössä suunnitelmallisesti viranomaisten kanssa. Jälkihuollon suunnittelu ja yksilöllinen tarpeen arviointi täytyy aloittaa jo sijaishuollon aikana ennen jälkihuollon alkamista. Jälkihuollon suunnittelua tehdään yhteistyössä nuoren, sijoituspaikan ja lapselle tärkeän läheisverkoston kanssa. Nuoren sosiaalityöntekijä rakentaa

yhdessä nuoren kanssa nuoren tarpeita parhaalla mahdollisella tavalla tukevan palvelukokonaisuuden, joka kirjataan jälkihuollon asiakassuunnitelmaan. Asiakassuunnitelmaan kirjataan jälkihuollon tavoitteet ja tarkoitus. Jälkihuollon järjestämisen velvollisuus loppuu viimeistään nuoren täyttäessä 25 vuotta tai viiden vuoden kuluttua siitä, kun nuori on viimeksi ollut lastensuojelun asiakkaana. (THL 2023 e.)

Kuvio 1. Lastensuojeluprosessi

4 SOSIAALIPEDAGOGINEN VIITEKEHYS

Sosiaalipedagogiikassa yhdistyy kaksi eri sanaa, sosiaali ja pedagogiikka. Pedagoginen toiminta viittaa kasvatukseen ja sen tarkoituksena on tukea ihmisen sosiaalista kasvua eri elämänvaiheissa. Pedagogiikka pyrkii kehittämään kasvatukselle sen arvoja vastaavat tavoitteet. Sosiaalipedagogiikan tärkeimpiä arvoja ovat tasa-arvo, oikeudenmukaisuus sekä luovuttamattoman ihmisarvon periaatteet. Sanan sosiaalinen puoli voidaan määritellä kolmeen eri päämerkitykseen: yhteiskunnan sosiaalinen rakenne, yhteisöllisyys ja ihmisten välinen vuorovaikutus sekä yhteiskunnan huono-osaisten auttaminen. (Nivala & Ryyänen 2019, 16–18.) Sosiaalipedagogiikassa tarkastellaan ihmisen kasvua yksilönä sekä osana yhteiskuntaa. Sosiaalipedagogiikkaa on mahdollista soveltaa monenlaisessa eri toimintaympäristössä. Yleisimpiä työympäristöjä, joissa sosiaalipedagogiikkaa sovelletaan, ovat sosiaali- ja kasvatusalan organisaatiot. (Hämäläinen & Kurki 1997, 20.)

4.1 Sosiaalipedagogiikka lastensuojelussa

Sosiaalipedagogiikka soveltuu erityisen hyvin lastensuojelun toimintakentälle. Sosiaalipedagoginen työote on sovitettavissa sellaisten ihmisten kanssa tapahtuvaan työhön, joilla on sosiaalisia ongelmia ja joiden sosiaalista syrjäytymistä voidaan ehkäistä pedagogisilla menetelmillä (Hämäläinen & Kurki 1997, 20). Lastensuojelun asiakkaiden kanssa on tärkeää, että sosiaalipedagogista työtä esitellään vapaaehtoisena toimintana ja, että toiminnan lähtökohtana on nuoren erityisten tarpeiden huomioiminen. Vapaaehtoinen osallistuminen antaa nuorelle mahdollisuuden tarkastella omia tuntemuksiaan ja samalla nuori oppii tekemään itse päätöksiä omaan elämäänsä liittyen. Sosiaalipedagoginen työote voi näkyä lastensuojelussa monin tavoin. Kyseessä voi olla esimerkiksi nuorelle mieleinen harrastus sosiaalisessa ympäristössä. Sosiaalipedagogisesta näkökulmasta oleellista on toiminnan yhteisöllisyys ja dialogisuus. (Nivala & Ryyänen 2019, 243–247.)

4.2 Sosiaalipedagoginen toiminta

Sosiaalipedagogisen toiminnan tavoitteena on lieventää sekä ennaltaehkäistä eriarvoisuutta yhteiskunnassa. Lähtökohtana sosiaalipedagogiikalle on pohtia, miten ihmisten integroitumista pystyttäisiin parantamaan yhteiskunnassa pedagogisilla menetelmillä. Sosiaalipedagogiikkaa voidaan soveltaa monessa ammatissa ja näitä ovat esimerkiksi opettaja, nuoriso-ohjaaja, sosiaalityöntekijä ja psykologi sekä terveydenhoitaja. Sosiaalipedagogista ammatillisuutta ei kuitenkaan kannata rajata tiettyihin ammatteihin, vaan se soveltuu kaikkeen ihmisten kanssa tapahtuvaan työhön. Kyseessä on ajattelutapa sekä kysymyksenasettelu, jota voidaan soveltaa monella eri toimintakentällä. (Hämäläinen & Kurki 1997, 18–19.)

Oleellinen osa sosiaalipedagogista toimintakenttää, ovat sosiaalisen lapsi-, nuoriso ja perhetyön instituutiot. Lastensuojelu luokitellaan yhdeksi kyseisistä toimintakentistä ja onkin luontevaa yhdistää sosiaalipedagogiikan kasvatuksellinen puoli lasten ja nuorten kanssa tapahtuvaan työhön. Lastensuojelussa sosiaalipedagogista työtettä hyödynnetään auttamalla nuorta hahmottamaan omia tarpeitaan ja toiveitaan sekä tukemaan nuoren yhteiskunnallisen toimintakyvyn kehittymistä. (Nivala & Rynnänen 2019, 235-247.)

5 ADAPTED AGGRESSION REPLACEMENT TRAINING

ART eli aggression replacement training on menetelmä, jonka avulla nuoret ja nuoret aikuiset oppivat konkreettisia keinoja suoriutua arjen sosiaalisista tilanteista. Menetelmä sai alkunsa 1980-luvulla Arnold P. Goldsteinin sekä hänen kollegoidensa toimesta ja sitä on kehitetty monen tahon osalta eri puolilla maailmaa. Menetelmästä tunnetaan myös nimike AART, joka on skandinaavinen versio kyseisestä menetelmästä. Skandinaavisessa versiossa on uutta teoretietoa, jonka vuoksi menetelmä toimii nimellä Adapted ART. (Gundersen, Olsen, Finne, Stromgren & Daleflod 2019.)

ART on menetelmä, jonka avulla nuoret ja nuoret aikuiset oppivat konkreettisia keinoja suoriutua arjen sosiaalisista tilanteista. ART-ryhmätoiminta on luotu erityisesti nuorille, jotka kohtaavat haasteita vihanhallinnassa, moraalisessa päätelyssä sekä sosiaalisissa taidoissa. ART-ryhmätoiminnassa on tärkeää tunnistaa, mistä opitut käyttäytymismallit heijastavat. Näin ollen vastaisuudessa oman käyttäytymisen seurauksia pystyy ennakoimaan ja mahdollisesti korvaamaan vanhat huonoiksi todetut käyttäytymismallit uusilla. (Suomen ART ry, 2022.)

ART harjoitusmenetelmänä harjoittaa nuorten sosiaalista kyvykkyyttä. Sosiaalisen kyvykkyyden määritelmä on usean eri käsitteen summa. Sopeutumiskyvyllä osana sosiaalista kyvykkyyttä, tarkoitetaan kykyä mukautua erilaisiin tilanteisiin ja kykyä joustaa. Yksi sosiaalisen kyvykkyyden ulottuvuuksista on empatia. Vuorovaikutustilanteissa on tärkeää osata ottaa huomioon toisen osapuolen oikeudet ja tarpeet. Kulttuurisidonnaisuus osana sosiaalista kyvykkyyttä on pääsääntöisesti vallitsevan kulttuurin sääntöjen ja arvojen arvioimista ja niiden mukaan toimimista. Tämä tarkoittaa sitä, että oman toiminnan täytyy olla yhteiskunnan sääntöjen ja arvojen mukaista sekä positiivista itselle ja mahdollisesti vuorovaikutuksessa olevalle henkilölle. (Gundersen, Olsen, Finne, Stromgren & Daleflod 2019, 17.)

Jos henkilö ei ole sosiaalisesti kyvykäs, ei se välittömästi viittaa siihen, että hänellä olisi käytösongelmia. Puutteet sosiaalisessa kyvykkyydessä voivat näkyä esimerkiksi yksinäisyytenä tai masennuksena. Joidenkin tutkimusten mukaan on kuitenkin havaittu, että osa sosiaalisesti kyvykkäistä henkilöistä sijoittuvat korkealle myös häiriökäyttäytymisessä. Tutkimusten mukaan sosiaalista kyvykkyyttä lisäämällä on mahdollista vähentää ongelmakäyttäytymistä ja juuri tähän teoriaan ART-toiminta perustuu. (Gundersen ym. 2019, 17–20.)

5.1 ART ja AART

ART eli Aggression Replacement Training on menetelmästä käytettävä alkuperäinen termi. Myöhemmin menetelmää on Pohjoismaissa kehitetty vielä entisestään ja siitä on tehty ajankohtaisempi. Menetelmän teoreettista pohjaa on kehitetty sen mukaan, kun aiheesta on ilmennyt uutta tietoa. ARTin eri aihealueita on haluttu muokata Pohjoismaiden käytäntöihin sopivaksi ja saada menetelmä sovitettua entistä paremmin maiden arkeen. Aihealueet kehityksen keskiössä ovat olleet toiminnalliset, kognitiiviset sekä emotionaaliset menetelmät. Kehitysten myötä menetelmästä on alettu käyttämään nimikettä AART eli Adapted Aggression Replacement Training. (Gundersen ym. 2019, 14–15.) Myös Puron lastensuojeluyksiköissä käytetään ARTin pohjoismaista, uudistettua versiota, eli AARTia.

5.2 ART-ryhmän muodostaminen ja rakenne

ART-ryhmän kokoonpanoa muodostettaessa täytyy ottaa huomioon ikä, sukupuoli ja ongelmakäyttäytymisen muoto. Lastensuojelulaitoksessa ryhmätoiminnan täytyy olla erittäin jäseneltyä. Ryhmää ohjaavat pääohjaaja ja apuohjaaja. Pääohjaaja vetää ryhmää ja apuohjaaja tukee pääohjaajan työtä, rohkaisee ryhmäläisiä sekä pitää huolen siitä, että ryhmäläiset noudattavat sääntöjä. Tärkeää on, että ryhmän ilmapiiri on positiivinen. Ryhmän ohjaajat sekä osallistujat voivat sopia yhdessä säännöt tapaamisille. Hyviä ehdotuksia säännöiksi ovat esimerkiksi: kuunteleminen, luottamuksellisuus ja osallistuminen. Yleisin malli AART-menetelmän toteutukselle on kymmenviikkoinen harjoitusohjelma, jossa ryhmä kokoontuu

kolme kertaa viikossa. Täten jokaiselle osa-alueelle tulee yhteensä kymmenen harjoituskertaa. (Gundersen ym. 2019, 26–29.)

AART-ryhmäkerran rakenne koostuu kolmesta osasta, jotka ovat aloitus, käsiteltävän aiheen läpikäynti ja lopetus. AART-ryhmässä ensimmäiseksi toivotetaan osallistujat tervetulleiksi. Seuraavaksi kerrataan läpi säännöt ja edellisellä kerralla läpikäydyt asiat. Mahdolliset kotitehtävät on hyvä käydä läpi yksilölle parhaalla mahdollisella tavalla. Osalle suullinen tehtävien läpikäyminen voi osoittautua helpommaksi, kuin kirjalliset tehtävät. Seuraavana aihelistalla on AART-harjoite. Harjoite voi olla esimerkiksi leikki, joka toimii konkreettisena esimerkkinä osallistujille. Ryhmäkerran teeman aiheena voi olla vihanhallinta, sosiaaliset taidot tai moraalinen päättely. Lopuksi käydään läpi yhteenveto tapaamisesta ja seuraavan tapaamiskerran teema. Ryhmän lopetus voi olla esimerkiksi jonkinlainen harjoitus. (Gundersen ym. 2019, 29–32.)

AARTin osa-alueiden ulkoinen järjestys on kaikissa samanlainen. Ulkoinen järjestys aloitetaan tervetuloitovotuksella, sen jälkeen tulee sääntöjen läpikäynti, lyhyt katsaus edelliseen saman osa-alueen ryhmätapaamiseen ja kotitehtävä sekä AART-harjoite. Ulkoisen järjestyksen lopetus sisältää seuraavat vaiheet: yhteenveto tapaamisesta, seuraavan ryhmätapaamisen teema ja lopetus. Sisäisessä järjestyksessä on joitain eroavaisuuksia, mutta vaiheita jokaisessa on yhdeksän. Esimerkkinä kirjassa Gundersen ym. (2019) esittelevät sosiaalisten taitojen ryhmäkerran sisäisen järjestyksen seuraavalla tavalla:

- 1) Taidon määrittely
- 2) Ohjaajien tekemä mallinnus
- 3) Tarpeen osoittaminen
- 4) Harjoituksen tekijän ja sen avustajan valinta
- 5) Rooliharjoituksen suunnittelu, tarkkailutehtävien jakaminen
- 6) Ryhmän rooliharjoitus
- 7) Palautekierros
- 8) Kotitehtävä

- 9) Seuraavan rooliharjoituksen tekijän ja avustajan valinta (toistetaan kohdat 4–8)

5.2.1 Sosiaalisten taitojen harjoittelu

Kirjassa "AART – Adapted Aggression Replacement Training" sosiaaliset taidot on luokiteltu eri tason ryhmiin: perustason sosiaaliset taidot, edistyneemmät sosiaaliset taidot, tunteiden käsittelyyn liittyvät taidot, aggressiiviselle käyttäytymiselle vaihtoehtoiset taidot, stressinsietoon liittyvät taidot ja suunnittelutaidot. Kyseiset ryhmät luovat yleiskatsauksen yhteensä 50 taidosta. Kirjassa on nostettu esille 7 eri taitoa ja niihin liittyvät harjoitukset. Perustason sosiaalisten taitojen harjoituksessa voi tuokion teemana olla esimerkiksi kuunteleminen. (Gundersen ym. 2019, 50–78.) Teoksessa Gundersen ym. (2019) esittelevät sosiaaliseen taitoon "kuunteleminen" liittyvän mallinnettavan harjoituksen, jossa käydään kohta kohdalta läpi aktiiviseen kuunteluun liittyviä käytäntöjä. Mallinnuksessa opetellaan katsomaan silmiin keskustelukumppania, reagoimaan keskustelussa, odottamaan vuoroa ja jatkamaan keskustelua.

5.2.2 Vihanhallinnan harjoittelu

Vihaisuus on luonnollinen tunnetila, joka ilmenee esimerkiksi ihmisen provosoituessa. Vihaisuuden tasoja on useita ja on tärkeää oppia hallitsemaan niitä provokatiivisissa tilanteissa. Vihan yltyessä on tarpeellinen taito pystyä arvioimaan omia sekä toisen osapuolen oikeuksia ja tarpeita, ennen toimimista. Tällaisissa tilanteissa henkilö saattaa joutua hyödyntämään kiukkua lievittäviä tekniikoita. On yleistä, että jos henkilö ei provokatiivisessa tilanteessa pysty ajattelemaan järkevästi ja rauhoittumaan, niin kiukkuisuus siirtyy myös toiseen osapuoleen. (Gundersen ym. 2019, 79–80.)

Kirjassa Gundersen ym. (2019) ovat koonneet AARTin vihanhallinnan osat ryhmiin: johdanto, laukaisijat, vihjeet ja rauhoittajat, muistuttajat, itsearviointi, taustatekiäjät, seurausten ajattelu, vihaisen käyttäytymisen noidankehä sekä sosiaaliset taidot. AARTin vihanhallinnan tavoitteena on korvata aggressio sosiaalisilla taidoilla. Tavoitteena on, että henkilö huomaa itse muiden keinojen olevan hyödyllisempiä ja tehokkaampia, kuin fyysinen ja sanallinen aggressio. (Gundersen ym. 2019, 99.)

5.2.3 Moraalisen päättelyn harjoittelu

Moraalisella päättelyllä tarkoitetaan kykyä tarkastella tilanteita eri näkökulmista. Moraalisen päättelyn harjoittelu keskittyy opettamaan nuorille muiden ihmisten huomioon ottamista ja ymmärtämään muita ihmisiä esimerkiksi erinäisissä ongelmatilanteissa. On tärkeää, että nuoret oppivat kiinnittämään huomiota omien tarpeiden lisäksi myös vuorovaikutuskumppanin tilanteeseen. Kirjassa Gundersen ym. (2019) keskittää moraalisen päättelyn teoreettisen perustan seuraaviin: moraalitieteet ja etiikka, empatia, tunteiden rooli suhteessa moraaliin, maine, normit ja säännöt, tavoiteltavat ominaisuudet ja arvot, päättely, asenteet ja kognitiivinen dissonanssi eli ihmisen kokemus ristiriitaa tiedosta ja asenteesta, kognitiivinen lukkiutuminen, vastuullisen päätöksenteon harjoittelu, tavoiteltavat ominaisuudet, rooliharjoitukset, kotitehtävä sekä ikätovereiden vaikutus. Moraalisen päättelyn harjoituksissa esitellään usein ongelmatilanne sekä vastuullinen sekä vastuuton tapatoimia tilanteessa. Tuokiossa nuoret saavat kertoa vuorollaan, miten tilanteessa toimisivat ja kertoa tekemistään ratkaisuksista. (Gundersen ym. 2019.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Menetelmä valikoitui opinnäytetyöhön, koska opinnäytetyössä tutkitaan AART-menetelmän toimivuutta haastattelemalla lastensuojeluyksiköiden ohjaajia ja kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä osoittautui juuri sopivaksi tutkimukseen. Jyväskylän yliopiston mukaan (2021) kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on menetelmäsuuntaus tieteelliselle tutkimukselle, jossa pyrkimys on ymmärtää kohteen ominaisuuksia, laatua ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti.

Laadullinen tutkimus perustuu yhteiskuntatieteiden tieteenaloihin, kuten psykologiaan ja sosiologiaan. Laadullinen tutkimusmenetelmä mahdollistaa vastaajien syvällisen tutkimisen ja jatkotutkimukset sekä kyseenalaistamisen heidän vastauksiensa perusteella. Haastattelija tai tutkija yrittää myös ymmärtää vastaajien motivaatiota ja tunteita. Ymmärtäminen kuinka, vastaajat toimivat ja tekevät päätöksiään, voi auttaa tekemään johtopäätöksiä. (QuestionPro, 2023.)

AART-tuokioiden henkilökohtaisuuden vuoksi tuokioita ei voi olla havainnoimassa paikan päällä. Vieraiden ja ulkopuolisten paikalla olo voisi muuttaa tuokioita siten, että niistä ei saisi todellista kuvaa. Tästä syystä tutkimus toteutettiin haastattelemalla ohjaajia, jotka vetävät AART-tuokioita. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimushenkilöt voivat suhteellisen vapaamuotoisesti kertoa aiheeseen liittyvistä mielipiteistään ja kokemuksistaan esimerkiksi ryhmähaastatteluissa (Tilastokeskus 2023). AART-ohjaajia haastateltiin, koska he osaavat omien subjektiivisten kokemuksiansa kautta arvioida AART-tuokioita monelta eri kannalta. Tuomen ja Sarajärven (2018, 122–123) mukaan aineiston redusoinnissa eli pelkistämässä analysoitava informaatio, tutkimuksen data voi olla muun muassa auki kirjoitettu havainnointi tai haastattelu. Se voi olla myös jollakin muulla tavalla kuvattu aineisto, kuten dokumentti tai asiakirja.

6.1 Aineiston kerääminen

Tutkimuksen aineisto kerättiin haastatteluilla ja haastattelumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, joka on laadullisessa tutkimuksessa yleinen aineistonkeruumenetelmä. Teemahaastattelu on keskustelun tapainen haastattelu, jossa läpikäydään haastattelijoiden etukäteen suunniteltuja aiheita. Teemoista puhutaan haastattelussa vapaassa järjestyksessä. Haastattelijä laatii ennakkoon yksinkertaiset ja lyhyet kysymykset teemoista, joita käsitellään. (Jyväskylän kaupunki, 2018.)

Haastattelurunko oli teemoitettu kulkemaan aikajanassa menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus. Ensimmäisellä haastattelukysymyksellä pyrittiin selvittämään, miksi AART-menetelmää on alettu käyttämään Purossa, eli mennyttä aikaa. Tämän jälkeen pyrittiin selvittämään miten, miten menetelmä toimii tällä hetkellä. Viimeisenä pyrittiin saamaan tietoa siitä, miten AART-menetelmää voisi Purossa kehittää tulevaisuudessa. AART-menetelmää tarkastellessa teemat jakautuivat vihanhallintaan, moraaliseen päättelyyn ja sosiaaliseen kyvykkyyteen.

Haastatteluihin osallistui kuusi lastensuojeluyksikön AART-koulutuksen käynnyttä ohjaajaa yhteensä kolmesta yksiköstä. Haastattelut tallennettiin nauhoittamalla. Haastattelut litteroitiin propositiotasolla nauhoitusten avulla. Litterointi on äänitallenteen puhtaaksikirjoittamista tekstimuotoon. Litteroimiseen on eri tasoja. Propositiotason litteroinnissa teksti, joka on kirjoitettu puhtaaksi, noudattaa haastateltavan puheen ajatussisältöjä. Litteroija valitsee haastattelusta keskeiset teemat ja tiivistää niistä sisällön. Ainoastaan haastattelun ydinkohdat kirjataan ylös, kuitenkin muuttamatta aineiston sisältöä. (Jyväskylän kaupunki, 2018.)

6.2 Aineiston analysointi

Tutkimuksen tulosten analysoinnissa on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Tässä analyysin tekoa ohjaa aineisto. Aineistosta tuodaan esiin sen keskeisimmät asiat riippumatta siitä, mitä ne ovat tai miten ne aiempiin tutkimuksiin suhtautuvat. Tällöin tutkijalle on haasteena olla avoin aineistolle ja analysoida sitä sen

lähtökohdista käsin siten, että teorian tieto ei vaikuta asioihin, jotka aineistosta nousevat esiin. (Spoken, 2018.)

Sisällönanalyysi perustuu päättelyyn ja tulkitsemiseen. Empiirisestä aineistosta edetään kohti käsitteellisempää näkemystä ilmiöstä, jota tutkitaan (Tuomi & Sarajärvi 2018, 127). Miles ja Huberman (1994) kuvaavat aineistolähtöisen aineiston analyysiä karkeasti prosessiksi, jossa on kolme vaihetta. Ensimmäinen vaihe on aineiston redusointi, eli sen pelkistäminen, toiseen vaiheeseen kuuluu aineiston kluserointi, eli ryhmittely ja viimeinen kolmas vaihe on aineiston abstrahointi, jossa luodaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122.)

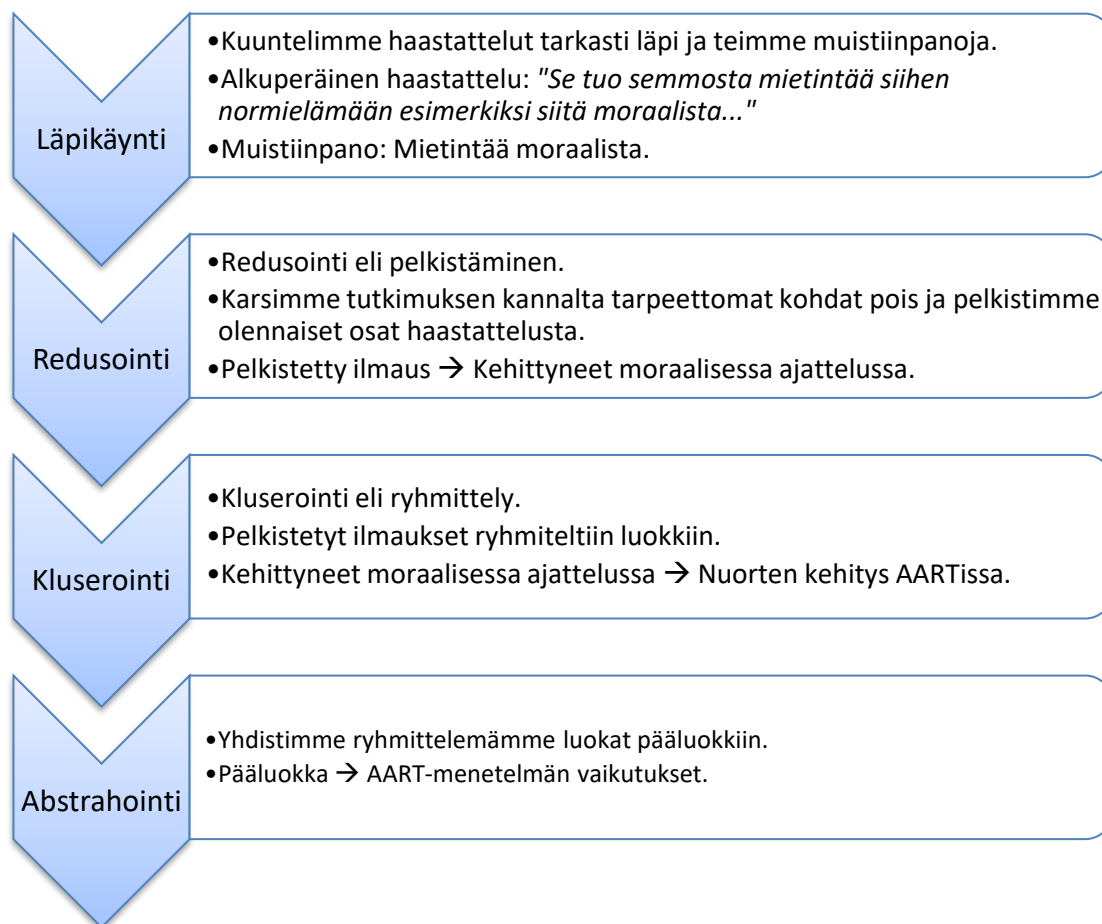
Sisällönanalyysin ensimmäisessä vaiheessa, aineiston pelkistämisen vaiheessa eli redusoinnissa pelkistäminen tehdään siten, että aineistosta karsitaan kaikki tutkimusta varten epäolennainen pois. Tämä voidaan tehdä pilkkomalla data osiin tai sen tiivistämällä. Pelkistäminen voi tapahtua niin, että auki kirjoitetusta aineistosta etsitään ilmaisuja, jotka kuvaavat tutkimustehtävää. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123–124.)

Datan pelkistämisen jälkeen tehdään aineiston ryhmittely eli kluserointi. Tässä vaiheessa käydään tarkoin läpi aineistosta koodatut alkuperäisilmaukset ja etsitään aineistosta samankaltaisia ja mahdollisesti myös eroavia kuvaavia käsitteitä. Käsitteet, jotka kuvaavat samaa ilmiötä ryhmitellään ja yhdistetään eri luokiksi. Näistä muodostuvat alaluokat. Luokittelua jatketaan niin, että eri alaluokkia yhdistämällä luodaan yläluokkia ja yläluokkia yhdistelemällä luodaan pääluokkia. Nämä nimeetään aiheen mukaan ja lopuksi muodostuu yhdistävä luokka, joka on tutkimustehtävään yhteydessä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124–125.)

Aineiston kluserointia seuraa sen käsitteellistäminen, eli abstrahointi. Tässä olennainen tieto tutkimuksen kannalta erotetaan ja muodostetaan teoreettisia käsitteitä valikoidun tiedon perusteella. Abstrahoinnissa edetään alkuperäisdatan ilmauksista johtopäätöksiin ja teoreettisiin käsitteisiin. Tätä jatketaan luokituksia yhdistelemällä, niin kauan kuin se on mahdollista aineiston sisällön näkökulmasta.

Tarkkailtavana koko analyysin ajan on se, että polku alkuperäisdataan säilyy. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 125–126.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi sopii tähän opinnäytetyöhön, koska tutkimuksen avulla saatu aineisto ohjeistaa analyysin tekoa. Kuviossa 2 (Kuvio 2.) on kuvattu opinnäytetyön aineistolähtöisen sisällönanalyysin prosessi.

Kuvio 2. Opinnäytetyön aineistolähtöisen sisällönanalyysin prosessin vaiheet.

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin tutkimusaineiston analyysi etenee vaiheittain ja vaiheita on kahdeksan. Ensimmäisessä vaiheessa haastattelut kuunnellaan ja auki kirjoitetaan sana sanalta. Toinen vaihe pitää sisällään haastattelujen, dokumenttien ja muiden aineistojen lukemisen ja sisältöön perehtymisen. Kolmannessa vaiheessa etsitään ja alleviivataan pelkistettyjä ilmauksia. Neljäs vaihe on

pelkistettyjen ilmausten listaaminen. Viidennessä vaiheessa pelkistetyistä ilmauksista etsitään samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia. Kuudenteen vaiheeseen kuuluu pelkistettyjen ilmausten yhdistäminen tai ryhmittely ja alaluokkien muodostaminen. Seitsemännessä vaiheessa alaluokat yhdistetään ja niistä muodostetaan yläluokkia. Kahdeksannessa ja viimeisessä vaiheessa yläluokat yhdistetään pääluokiksi tai yhdistäväksi luokaksi sekä kootaan käsitteen muodostaminen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–123.)

6.3 Tutkimuksen eettisyys

Kaikki ammattikorkeakoulut ja yliopistot ovat Suomessa sitoutuneet noudattamaan vuonna 1991 perustetun Tutkimuseettisen neuvottelukunnan antamia ohjeistuksia hyvästä tieteellisestä käytännöstä sekä niiden loukkaamisesta. Tutkimuseettinen neuvottelukunta on opetusministeriön asettama asiantuntijaelin, joka luotiin edistämään tutkimuksiin liittyvää tutkimuseetiikkaa ja eettisiä kysymyksiä. Yleisten tutkimuseettisten ohjeiden luomisella tutkimuksia harjoittaville organisaatioille pyritään ehkäisemään tieteellistä epärehellisyyttä ja edistämään oikeaa tieteellistä käytäntöä. (Mäkinen 2006, 172.)

Tieteellisen hyvän käytännön mukaan tieteelliset asiantuntijat sekä tutkijat muun muassa noudattavat tiedeyhteisön toimintatapoja, yleistä tarkkaavaisuutta, rehellisyyttä ja huolellisuutta tulosten tallentamisessa, itse tutkimustyössä, esittämisessä sekä tutkimuksen ja sen tulosten arvioinnissa. Tutkijat myös soveltavat tutkimusta tehdessään kriteerien mukaisia eettisiä tiedonhankinta- ja arviointimenetelmiä. He huomioivat muiden tutkijoiden työn sekä saavutukset niin, että töitä kunnioitetaan ja ne saavat niille kuuluvan arvostuksen. (Mäkinen 2006, 172–173.) Tutkimusta tehdessä on hyvä pohtia ja kiinnittää huomiota siihen, että eettisyydellään se suojelee tutkimukseen osallistuvien oikeuksia, parantaa tutkimuksen validiteettia sekä säilyttää tieteellisen tai akateemisen yhteyden (Scribbr, 2022). Tutkimuksessa on noudatettu yleisiä tutkimuseettisiä ohjeita ja toimintatapoja sekä Vaasan ammattikorkeakoulun eettisiä ohjeistuksia.

Tutkimusta varten on hankittu tutkimuslupa Nuorisopsykiatrisen asumiskoti Puro Oy:n palvelunjohtajalta ja kerrottu tutkimuksen olevan valmistuttuaan kaikille nähtävillä verkkopalvelu Theseuksessa. Yksiköt, joista haastateltavat olivat, valituivat yhteistyössä Puron palvelujohtajan sekä toiminnanjohtajan kanssa. Tutkimuksen haastateltavat rajautuivat yksiköiden ohjaajista heihin, jotka ovat suorittaneet AART-koulutuksen ja olivat vapaaehtoisia osallistumaan haastatteluun. Haastateltavien rekrytointi tapahtui yhteistyössä yhden yksikön yksikönjohtajan avulla. Yksikönjohtaja antoi AART-koulutuksen käyneiden ohjaajien työsähköpostit, joiden kautta heille lähetettiin saatekirje. Saatekirjeen kautta haastateltavat pystyivät ottamaan yhteyttä, mikäli heille heräsi kysymyksiä tutkimuksesta. Saatekirjeessä ja haastattelun alussa kerrottiin haastateltaville, että osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja valmiista työstä ei tulla tunnistamaan haastateltavien henkilöllisyyksiä. Haastattelujen alussa haastateltaville painotettiin luottamuksellisuutta. Lisäksi painotettiin, että ulkopuoliset eivät tule kuulemaan äänitteitä haastatteluista.

Kaikissa haastattelutilanteissa molemmat opinnäytetyöntekijät olivat paikalla. Haastateltavat eivät saaneet haastattelukysymyksiä etukäteen. Kysymyksiä ei jaettu etukäteen, jotta haastateltavat eivät voi keskustella niistä keskenään. Keskustelu toisten haastateltavien kanssa saattaisi vaikuttaa haastateltavan omaan näkemykseen ja ajatuksiin aiheesta. Tällä tavoin on taattu se, että kaikkien haastateltavien vastaukset ovat heidän omia subjektiivisia kokemuksiaan. Samasta syystä haastattelutilanteet suoritettiin yksilöhaastatteluina, ei ryhmähaastatteluna.

Haastattelukysymykset pyrittiin suunnittelemaan etukäteen mahdollisimman tarkoin siten, että ne eivät ole johdattelevia suuntaan tai toiseen. Kysymysten muotoiluun kiinnitettiin tarkoin huomiota, jotta tutkijoiden oma näkökulma ei tule esille. Haastattelutilanteessa haastateltaville esitettiin tarkentavia kysymyksiä, kuitenkin kiinnittäen tarkoin huomiota, että haastateltavia ei johdatella vastauksissaan eikä tutkijoiden näkökulmat tule esille.

Haastattelut on litteroitu propositiotasolla tuomalla vastauksesta esiin pääkohta, muuttamatta sen asiasisältöä. Haastatteluista syntyneet ääninauhoitteet tuhottiin asianmukaisesti tutkimuksen valmistuttua ja kun nauhoitteita ei enää tarvittu. Tutkimuksessa käytetyt lähteet on merkitty opinnäytetyöhön. Niitä ei ole esitetty opinnäytetyön tekijöiden omana tietona, vaan selvästi merkitty tietojen olevan lähteistä peräisin. Opinnäytetyöhön pyrittiin keräämään mahdollisimman uusia lähdetietoja, jotta niissä oleva tieto olisi ajankohtaista ja luotettavaa.

6.4 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Reliabiliteetti, eli tutkimuksen luotettavuus osoittaa kuinka paljon mittari mittaa tutkimuksen tutkittavaa ominaisuutta, kuinka pysyvänä ja luotettavana mittaria voi pitää ja kuinka johdonmukaisia tutkimuksen tulokset ovat. Reliabiliteetti toteutuu, mikäli mittari antaa saman tuloksen samassa mittaustilanteessa. Jos tutkimuskohteena on ihminen täytyisi saada sama mittaustulos, vaikka tutkimuksen suorittaja vaihtuu alkuperäisestä. Mittaajan ja mittaustilanteen täytyisi siis olla mahdollisimman neutraali. (Mäkinen 2006, 87.)

Mikäli sama tutkimus tehtäisiin nyt uudelleen, tutkimustulokset olisivat hyvin samankaltaisia. Jos sama tutkimus tehtäisiin uudelleen, esimerkiksi vuoden kuluttua tutkimustulokset saattaisivat olla muuttuneet erilaisiksi. Lastensuojeluyksiköissä AART-tuokioihin osallistuvat nuoret ovat saattaneet vaihtua, ja tämä saattaisi vaikuttaa AART-menetelmän toimintaan yksiköissä.

Validiteetti eli tutkimuksen pätevyys tarkoittaa tutkimusmenetelmän pätevyyttä ja sitä, mitaako se tutkittavaa asiaa. Validiteetti tulee esiin esimerkiksi tutkimuskyselyn suunnittelussa. Tutkijan tulee ottaa huomioon mitaako kysely tutkittavaa asiaa, ymmärtääkö haastateltava kysymykset ja ovatko kysymykset yksiselitteisiä. (Mäkinen 2006, 87.)

Kyselyä laadittaessa pyrittiin saamaan kysymyksistä haastateltaville mahdollisimman yksinkertaisia ja yksiselitteisiä. Kysymysten avulla saatiin tutkimukseen oleellista tietoa tutkimuksen aiheesta.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Haastattelussa AART-ohjaajilta kysyttiin kuusi kysymystä. Kysymykset olivat etukäteen tarkoin mietittyjä siten, että niiden avulla tutkimukseen saataisiin kattavaa tietoa. Tähän kappaleeseen on koottu haastatteluissa esiin nousseita asioita. Mukaan on otettu havainnollistamaan lainauksia haastateltavien vastauksista. Nämä ovat merkitty kursivoituna tekstinä. Otsikot on nimetty ja teemoitettu sen mukaan, mitä haastattelukysymyksissä haastateltavilta kysyttiin. Näin pystyy seuraamaan kunkin haastattelukysymyksen tuottamia tuloksia.

7.1 AART-menetelmän käyttöönotto ja lisäarvo

Haastattelussa kysyttiin haastateltavilta, miksi Puron lastensuojeluyksiköissä on alettu käyttämään AART-menetelmää. Puolet haastateltavista kertoivat vastauksissaan, että lastensuojelullisten palveluiden tilaajat vaativat AART-menetelmän käyttämistä osana lastensuojeluyksikön arkea.

”Nykyään noi meidän tilaajat haluaa joitakin sellaisia tuotteita joista tulee näkyvää arvoa ja vaikutusta”.

Kysymyksen yhteydessä vastausta haettiin myös siihen, mitä lisäarvoa AART-menetelmä Puron lastensuojeluyksiköihin tuo. Kaikkien haastateltavien mielestä menetelmä tuo lisäarvoa yksiköiden toimintaan ja arkeen. Haastatteluissa tuli ilmi, että AART-menetelmä tuo yksiköiden arjen toimintaan selkeitä toimintamalleja. Menetelmä todettiin lisäarvon tuojaksi myös siksi, että se on keino auttaa nuoria ja sillä haetaan positiivisia vaikutuksia arkeen.

”Nykyään lähes joka yksiköllä on kaikenlaista erityisosaamista niin, jos meillä on vaikka AART-toimintaa niin me voidaan näyttää sillä sitä meidän työn vaikuttavuutta...”.

7.2 AART-menetelmän toimivuus yksiköissä

Haastattelussa kysyttiin haastateltavilta, miten heidän omien kokemustensa mukaan AART-menetelmä toimii juuri heidän yksiköissään. Neljä haastateltavista totesi haastattelussa AART-menetelmän toimivan tällä hetkellä heidän yksiköissään hyvin. Kaksi haastateltavista kertoi, että menetelmä toimii vaihtelevasti useiden eri asioiden vaikutuksien takia. Haastattelussa tulikin ilmi, että AARTin toimivuuteen vaikuttaa moni eri asia. Yksi haastateltava kertoi, että AART toimii hyvin, koska tällä hetkellä heidän yksikössään on sellaisia nuoria, jotka ovat vastaanottavaisia ja siksi saavat apua AART toiminnasta.

Yksi haastatteluissa ilmi tullut tekijä, joka vaikuttaa merkittävästi AARTin toimivuuteen on koulutettujen AART-ohjaajien määrä yksikössä. Tästä on hyötyä siten, että AART toiminnan mahdollistaminen säännöllisesti ja arjen struktuuriin liittäminen on vaivattomampaa, kun AART-ohjaajia on useita yhdessä yksikössä. Täten aina AART-tuokion aikaan paikalla on koulutettu AART-ohjaaja, joka voi toimia pääohjaajana tuokiossa.

”Viikottain pyritään pitämään ne istunnot aina ku AART alkaa ja hyvin on saatu porukkaa niihin mukaan ja aina joku koulutetuista ART ohjaajistakin paikalla”.

7.3 AART-menetelmän toimivuus erilaisten nuorten kanssa

Kaksi haastateltavista mainitsi AART-tuokioiden aikana vallitsevalla ryhmädynamiikalla olevan suuri vaikutus tuokioiden kulkuun. He kertoivat haastatteluissa, että ohjaajilla on suuri vastuu jakaa ryhmät niin, että niistä saadaan mahdollisimman toimivat. Ohjaajien täytyy myös jatkuvasti havainnoida ryhmien toimintaa ja niissä vallitsevaa ryhmädynamiikkaa mahdollisten konfliktien välttämiseksi. Haastateltavat kertoivat, että joissain tilanteissa menetelmän osia hyödynnetään myös kaksin nuoren kanssa, jos AART-yksilötuokioita, mikäli ryhmän kanssa toimiminen ei onnistu.

”...riippuu ihan siitä ryhmä koosta ja dynamiikasta, että mimmosta, pystyykö sitä ees pitää”.

Haastatteluissa haastateltavista kaksi nosti esille seikan, että AART-tuokioissa ujut ja hiljaiset nuoret jäävät helposti äänekkäämpien varjoon. Ohjaajat kertoivat, että tällöin tuokion vetäjien täytyy kiinnittää tilanteeseen huomiota ja mahdollisesti esimerkiksi jakaa puheenvuoroja, jotta hiljaisemmatkin nuoret tulevat kuulluksi. Yksi haastateltavista kertoi, että sosiaalisia haasteita omaaville nuorille AARTissa käytetyt sosiaaliset mallinnukset eli käytännön esimerkit tuottavat haasteita. Onkin todella tärkeää, että AART-tuokioissa on turvallinen ja luotettava ilmapiiri, jotta haastavatkin harjoitukset onnistuvat ja nuoret uskaltavat heittäytyä.

Haastateltavista kaksi mainitsi, että AART toimii hyvin sellaisten nuorten kanssa, joilla on halua kehittyä, osallistua ja ottaa apua vastaan. Päinvastoin he kertoivat, että AART ei toimi sellaisten nuorten kanssa, jotka eivät ole vielä valmiita ottamaan apua vastaan tai kehittämään itseään.

”No toimii semmosten kanssa ketkä sitä haluaa niin kun auttaa itseensä ja haluaa niihin ongelmiinsa jotakin apua, mutta sitten on näitä ketkä esittää tai ei halua apua tai on siinä vaihees elämää ettei ne osaa ottaa sitä apua vastaan”.

7.4 AART-menetelmän vaikutus nuorten sosiaaliseen kyvykkyyteen

Jokaisen haastateltavan yleinen mielipide oli, että AART toiminnan vaikutukset eivät ole havaittavissa lyhyellä aikavälillä. Sen sijaan he kertoivat, että havainnot AARTin vaikutuksista voi huomata vasta pidemmän ajan kuluttua. Yksi haastateltavista nosti esiin sen, että on vaikea määritellä ovatko nuorissa tapahtuvat muutokset AARTista johtuvaa. Hän mainitsikin, että uskoo muutosten olevan enemmänkin monien asioiden summa, AART mukaan luettuna.

”...kaikki ottaa sen omalla laillansa ja ajattelee sitä niinku sillee kuinka sen ny sanoo siis se tulee sielä elämässä, että eihän ne ny sitä koko ajan mieti... se on niin yksilöllistä.”

Haastateltavat kertovat, että huomaavat pienissä arkisissa tilanteissa nuorissa tapahtuvia muutoksia. Muutoksia nuorissa on havaittavissa muun muassa kyvyssä kuunnella, keskustella, jäsenellä lauseitaan ja väkivallan vähentymisenä. Toinen haastateltava kertoo havainneensa nuorten ajattelevan tilanteissa enemmän esimerkiksi moraaliin liittyviä asioita ja keskusteluihin tulleen enemmän syvyyttä. Muutama ohjaaja kertoo, että usein nuoret palaavat AARTissa opittuihin asioihin ja siellä käytyihin keskusteluihin erilaisissa arjen tilanteissa.

”...osa pystyy keskustella paremmin ja sitä saa niinkun enemmän sisältöä niissä keskusteluissa niiden kanssa ja käytös keskustelujen aikana niillä on jo parantunu monella. Pystyy niinku kuunnella, odottaa sitä omaa vuoroa, pystyy rauhassa istua ja antaa sen toisen puhua loppuun ja pystyy jäsenellä omaa lausetta paremmin.”

7.5 AART-menetelmän toimivuuteen vaikuttavat tekijät

Kolme haastateltavista nosti haastatteluisa AARTin toimivuuden kannalta tärkeäksi asiaksi tuokioiden säännöllisyyden arjessa. Haastateltavat kokivat hyödylliseksi sen, että AART-tuokion ajankohta merkataan ylös yksikön päiväjärjestykseen, jotta se on tiedossa niin ohjaajilla kuin nuorilla. AART-tuokioiden merkkäminen ylös luo struktuuria, suunnitelmallisuutta ja johdonmukaisuutta. Haastateltavat mainitsivat tärkeäksi seikaksi, että AART-tuokioiden ajankohdista pidetään kiinni. Kun ajankohta on päätetty sitä ei muuteta tai peruta, ellei ole pakko. Tällöin tuokioiden pitämisessä pysyy yllä johdonmukaisuus ja kaikki ovat tietoisia, milloin tuokio pidetään. Tämä edesauttaa AARTin muodostumista osaksi yksiköiden arkea ja vähentää kynnystä nuorille osallistua tuokioihin.

”No justiin se yksiköllä, jos miettii niin pitäis olla se oikeen strukturoitu arki että se olis sinne saatu ujutettua, että jos se lukee sielä kalenterissa niin se myös sitten pidetään.”

AARTin toimivuutta edistää myös jo aikaisemmin mainittu ryhmädynamiikka. Haastateltavista kolme kertoi, että nuorten väliset sosiaaliset suhteet ja kemiat ovat suuressa osassa AART-tuokioiden toimivuutta. Mikäli ryhmän sisällä nuorten välillä on eripuraa tai syntyy konflikti vaikuttaa se koko tuokion toimivuuteen ja mahdollisesti keskeyttää sen kokonaan. Yksi ohjaajista kertoi haastattelussa, että kun nuoret saavat AARTissa hyviä kokemuksia ne ruokkivat jatkossa ajattelemaan asioita myös vapaa-ajalla. Ryhmädynamiikka vaikuttaa AARTin toimivuuteen tuokion aikana, mutta sillä on myös kauas kantoisia seuraamuksia sille, mitä tuokiosta jää nuorelle mieleen.

Kaksi haastateltavista nostivat esiin ympäristön sekä oikean hetken vaikutukset AARTin toimivuuteen. Kun ennen AART-tuokion alkua tietoisilla teoilla ja toimilla pyritään luomaan rauhallinen ilmapiiri, antaa se tuokiolle toimivat olosuhteet. Mikäli tuokioon saadaan luotua rauhallinen hetki, myös nuoret ovat sille vastaanottavaisempia. Nuorten vastaanottavaisuus on suorassa yhteydessä AARTin toimivuuteen, sillä nuoren osallistuessa tuokioon omasta tahdostaan tiedot ja taidot jäävät hänelle paremmin mieleen. Haastateltavat kertoivat, että ympäristössä, jossa AART-tuokio pidetään, täytyy olla mahdollisimman vähän häiriötekijöitä. Useilla tuokioihin osallistuvilla nuorilla on keskittymisvaikeuksia ja tuokioihin keskittyminen saattaa jo itsessään olla vaikeaa. Tämän vuoksi ympäristössä olevat mahdolliset häiriötekijät täytyy pitää minimissä tuokion toimivuuden kannalta.

”Varmaan rauhallinen hetki se pidetään ja kaikki nuoret pystyy olla sillä hetkellä vastaanottavaisia siihen että jos on huono päivä nuorilla niin ei se AARTilla parane se päivä siitä, että ei siitä silloin sitä on turha pitää, jos sielä ei oo halua siihen istuntoon osallistua...”

Puolet haastateltavista kokevat AARTin toimivuuteen suuressa osassa olevan itse AART-ohjaajat. AART-ohjaajat luovat ryhmät, suunnittelevat ja vetävät itse AART-tuokiot, joten heidän panostuksensa tuokioihin on myös suuressa osassa niiden toimivuutta. Yksi haastateltavista nosti esiin ohjaajien luovuuden vaikutukset.

”Ehkä se ohjaajan luovuus elikkä se on varmaan se mikä on se vahvin siinä hän joutuu vähän joka kerta miettimään, että millä tavalla se ryhmä nyt toimii ja elikkäs ensin se ryhmän luominen ja sitten sieltä ruvetaan sit miettimään, että mennäänkö kirjan ohjeiden mukaisesti vai pitääkö luoda jotain toista...”

Yksi haastateltavista mainitsi asiakaslähtöisyyden olevan lähtökohta tuokioiden ja ryhmän suunnittelussa. Haastattelusta tuli ilmi asiakaslähtöisyyden näkyvän siten, että tuokioiden aiheet ovat usein ajankohtaisia. Tuokioissa läpi käytäviä aiheita ei valita järjestyksessä suoraan kirjasta, vaan aiheita sovelletaan sen mukaan, mikä sillä hetkellä on yksikön arjessa ajankohtaista. Esimerkiksi, jos yksikön sisällä on tapahtunut nuorten välillä kiusaamista, voidaan kiusaaminen ottaa seuraavassa AART-tuokiossa aiheeksi. Asiakaslähtöisyyden huomioon ottaminen AART-tuokioissa parantaa niiden toimivuutta, kun aiheet ovat nuorille ajankohtaisia saadaan niitä myös tällä tavoin konkretisoitua.

7.6 AART-menetelmän kehittäminen lastensuojeluyksiköissä

Kolme haastateltavaa mainitsi yhä olevan kehitettävää siinä, miten AART-tuokiot saadaan säännölliseksi osaksi yksiköiden arkea. Kuten aikaisemmin todettu tuokioiden säännöllisyydellä on paljon merkitystä ja struktuurin luominen heikissä lastensuojeluyksikön arjessa on hankalaa. Yksi haastateltava mainitsi, että rutii-
nien luominen myös AART-tuokioiden osalta on alusta alkaen tärkeää. Toinen haastateltava nosti esille tärkeyden siinä, että kaikki yksikön työntekijät pitävät kiinni suunnitellusta struktuurista. AART-tuokioiden säännöllisyyden syntyminen ja muodostuminen osaksi arkea on sujuvampaa, kun kaikki työntekijät toteuttavat samaa suunnitelmaa.

"...kattoa se, että kun on sovittu et AART-ryhmä on niin sitte että se kans pidetään, että vaikka olis että kello kolmelta tulee muukin meno niin jos se on sovittu että se on kolmelta niin se pidetään kolmelta ja se toinen meno katotaan vasta sen jälkeen et siihen pitää jollakin tavalla koko porukan sitoutua siihen AART-ryhmään ja sen tärkeyteen..."

Kaksi haastateltavista kommentoi AART-tuokioiden tarkemmin ennalta suunnittelun olevan yksi kehittämistä vaativa asia. AART-tuokioiden sisällön suunnittelu vie ohjaajilta aikaa ja se vaatii omistautumista. Ajan löytäminen suunnittelulle on haastavaa ja se vaatii yhteistyötä koko työtiimiltä. Vaivan näkeminen tuokioiden suunnittelussa on tärkeää niiden onnistumisen kannalta. On huomattava ero siinä, onko ohjaaja suunnitellut tuokion etukäteen, vai katsooko tuokion aikana kirjasta valmista mallia. Etukäteen suunnittelemalla AART-tuokioissa pystytään ottamaan huomioon asiakaslähtöisyys sekä hyödyntämään ajankohtaisia aiheita yksikön arjesta. Yksi haastateltava nosti haastattelussa esiin, että itsensä kehittäminen AART-ohjaajana auttaa myös tuokioiden aikana ryhmän ohjaamista.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten AART-menetelmä toimii käytännössä Nuorisopsykiatrisen asumiskoti Puro Oy:n kolmessa lastensuojeluyksikössä. Tutkimuksen päätutkimuskysymyksenä esitettiin: miten AART-menetelmä toimii käytännössä? Alatutkimuskysymyksiä opinnäytetyössä olivat: mikä on AART-menetelmä, mitkä tekijät edesauttavat AART-menetelmän toimivuutta sekä voiko AART-ryhmien toimintaa kehittää jotenkin, jotta ne toimivat entistäkin paremmin? Tutkimusta varten käytyjen haastattelujen avulla saatiin vastaukset pää- sekä alatutkimuskysymyksiin. Haastateltavien vastauksissa oli keskenään paljon samankaltaisuuksia, mutta myös erilaisia näkökulmia nousi esiin.

Tutkimuksesta saatujen tulosten perusteella johtopäätöksenä voi todeta, että AART-menetelmä tuo Puron lastensuojeluyksiköihin paljon arvokasta lisäarvoa. Tutkimuksen tuloksista voi myös todeta, että AART-menetelmän käyttö lastensuojeluyksiköissä on usein vaatimus lastensuojelullisten palveluiden tilaajilta. AART-menetelmä on yksi monista keinoista, joiden avulla yksiköiden nuoria pyritään auttamaan. Haastateltavista kaikki mainitsivat AART-menetelmän tuovan yksiköille lisäarvoa.

AART-menetelmän toimivuuteen lastensuojeluyksiköissä vaikuttavat monet eri tekijät. Kyseisiä tekijöitä ovat muun muassa AART-ohjaajien määrä yksikössä, millaisia nuoria yksikössä on sekä onko AART-menetelmä liitettyä mukaan arjen struktuuriin. Mitä enemmän AART-ohjaajia yksikössä on, sitä helpompi AART-tuokio on pitää, koska paikalla on aina joku kouluttautuneista ohjaajista. Tällä tavalla AART-tuokioiden ajankohtia ei tarvitse miettiä sen mukaan, milloin tietyt ohjaajat ovat töissä, vaan tuokioille voidaan päättää viikosta tietty päivä, jolloin tuokio pidetään joka viikko. Tämä helpottaa myös AART-menetelmän liittämistä osaksi arjen rutiineja. Tutkimuksen tulosten perusteella AART-menetelmän säännöllinen ja jatkuva toiminta edesauttaa sen kiinnittymistä mukaan arjen struktuuriin. Mikäli

AART toiminnassa on ollut taukoa, se on välittömästi huomattavissa, kun toimintaa aloitetaan tai jatketaan uudelleen. Nuorten ja ohjaajien on helpompaa sitoutua AART-tuokioihin, kun niiden toiminta on osana arkea.

Tutkimuksessa saatiin vastaus siihen, millaisten nuorten kanssa AART-tuokiot toimivat hyvin ja millaisten nuorten kanssa tuokioiden toteutus on haastavampaa. Haasteellista AART-tuokioita on toteuttaa nuoren kanssa, jolla ei ole omaa halua kehittyä tai osallistua. Tuloksissa tuli ilmi, että haasteeksi voi nousta myös nuoren ujous ja hiljaisuus. Esiin nousi ryhmädynamiikan tärkeys. Ryhmädynamiikalla on tärkeä osuus ryhmän toteutumiselle ja onnistumiselle. Tämän vuoksi ohjaajilla on velvollisuus huolehtia siitä, että jokaisen osallistujan ääni pääsee kuuluviin ja ylimääräisiä häiriötekijöitä ei ilmene tuokion aikana. Konkreettiset esimerkit ja mallinnukset ovat tärkeä osa AART-tuokioita, jonka vuoksi onkin tärkeää, että jokainen tuokiossa mukana oleva kokee olonsa turvalliseksi ja uskaltaa heittäytyä. Tutkimuksessa selvisi, että vaikka AART-tuokiot olisivat haastavaa toteuttaa jonkun nuoren kanssa ei sen toteutuksesta tarvitse nuoren kanssa luopua kokonaan. Vaihtoehtoisesti AART-ohjaaja voi käydä nuoren kanssa kahdenkeskeisesti läpi AARTin eri osa-alueita.

Mielenkiintoista oli havaita tutkimuksen tulosten perusteella, että AARTin tuomat vaikutukset eivät näy lyhyellä aikavälillä. AARTin tuomat vaikutukset ovat yksilökohtaisia ja niiden ilmenemiseen kuluu aikaa. Voi siis todeta, että AARTin täytyy olla pitkäkestoista, jotta se tuottaa tuloksia. On myös vaikea määritellä mitkä muutokset johtuvat nimenomaan AARTin vaikutuksista. Nuorissa tapahtuvat muutokset saattavat olla seurausta monen muun eri tekijän vaikutuksista, kuin AARTin. AART-tuokioissa tärkeinä aiheina esiintyvät muun muassa sosiaaliset taidot, vihanhallinta ja moraalinen päättely. Tutkimuksessa tuli ilmi, että juuri näissä aiheissa oli havaittu kehittymistä.

Tutkimuksella saatiin kattava vastaus siihen, mitkä tekijät edesauttavat AARTin toimivuutta. Yhtenä tekijänä esiin nousi suunnitelmallisuus. AART-ohjaajien pa-

nostamisella suunnitteluun on iso vaikutus tuokioiden toimivuuteen. Suunnitelmallisuus tulee esiin niin etukäteen tuokion aiheen ja kulun suunnittelussa, kuin myös jatkuvassa ryhmän kokoonpanon suunnittelussa. Ryhmän kokoonpanoon vaikuttava tekijä on siinä vallitseva ryhmädynamiikka. Tämä on yksi tekijöistä, joka tutkimuksessa nousi esiin AART-menetelmän toimivuutta edistävänä. Tekijä, joka myös vaikuttaa AARTin toimivuuteen on oikeanlainen ympäristö. Rauhallisessa ja mahdollisimman vähän häiriötekijöitä olevassa tilassa on AART-tuokiolla parhaimmat lähtökohdat onnistua.

Tutkimuksen tuloksissa tuli hyvin esiin myös AARTin kehittämiskohtia. Haastatte- luissa yleisimpänä kehittämistä vaativana asiana mainittiin AART-tuokioiden sää- nöllisyys. Tuokioiden aikatauluttaminen ja aikataulusta kiinni pitäminen vaatii ke- hitystä sekä koko työtiimin sitoutumista siihen. Kehittämiskohteena ilmi tuli myös AART-tuokioiden ennalta suunnitteleminen. Suunnittelu vaatii AART-ohjaajilta omistautumista ja on aikaa vievää, mutta sen merkitys tulee ilmi tuokiota pidettä- essä. Tulokset osoittivat, että yksi kehittämisen kohde on itse AART-ohjaajat. Kou- lutuksessa opittujen taitojen ylläpitäminen sekä myös uuden oppiminen on jatku- vaa kehittämistä.

Opinnäyteyön tarkoituksena ja tavoitteena oli selvittää, miten AART-menetelmä toimii käytännössä. Tutkimuksen avulla saimme selkeän kuvan siitä, miten AART- menetelmä toimii, mitä sen toimiminen vaatii sekä miten sen toimintaa voisi enti- sestään kehittää.

9 POHDINTA

Työskentelemme molemmat lastensuojelussa ja alusta alkaen oli selvää, että opinnäytetyö tulee kohdistumaan lastensuojeluun. Kuitenkin aiheen rajaaminen ja valitseminen osoittautui aluksi haastavaksi. Lopulta yhteiseksi kiinnostuksen kohteeksi nousi AART-menetelmä, joka myös valikoitui opinnäytetyön aiheeksi. Rajasimme aiheita siten, että tutkimus kohdistuu selvittämään AART-menetelmän toimivuutta.

Tiesimme etukäteen, että Nuorisopsykiatrisessa asumiskoti Puro Oy:ssä on toiminnassa AART-menetelmä. Rajasimme tutkimuksemme kolmeen Puron lastensuojeluyksikköön Puron palvelujohtajan sekä toiminnanjohtajan suosituksen kautta. Näistä yksiköistä haastattelimme yhteensä kuutta AART-koulutuksen käynnyttä ohjaajaa. Kriteerit haastateltaville olivat, että he ovat käyneet AART-koulutuksen ja ovat vapaaehtoisia osallistumaan haastatteluun.

Opinnäytetyö prosessi aloitettiin tekemällä tutkimussuunnitelma, jonka jälkeen hankimme tutkimusluvan. Opinnäytetyön alussa olimme sähköpostitse yhteyksissä Puron palvelujohtajan sekä toiminnanjohtajan kanssa. Heidän asiantuntemuksensa avulla valikoitui muun muassa yksiköt, joihin haastattelut kohdistettiin. Otimme sähköpostitse yhteyttä mahdollisiin haastateltaviin ja lähetimme heille saatekirjeen. Saimme järjestettyä haastattelut kahdelle eri päivälle niin, että menimme yksiköihin paikan päälle. Sairastapauksen vuoksi haastattelukertoja tuli lopulta kolme, mutta ylimääräinen kerta saatiin sovittua ongelmitta hyvässä yhteistyössä. Haastattelimme AART-ohjaajia yksitellen ja nauhoitimme haastattelut.

Opinnäytetyön teoria osuuden kirjoittamisessa koemme, että meitä auttoi paljon jo aiempi tietämyksemme aiheesta etukäteen. Myös lähteiden runsas määrä helpotti teorian kirjoittamista. Halusimme lisätä työhömmä sosiaalipedagogisen viitekehyksen, sillä koemme sen toimivan hyvänä havainnollistavana lisänä teoriaan

ja sopivan yhteen AART-menetelmän kanssa. AART-menetelmä oli meille molemmille tuttu, mutta siihen syventyminen opinnäytetyötä tehdessä opetti menetelmästä paljon uutta.

Koimme opinnäytetyö prosessin aikana haasteeksi yhteisen ajan löytämisen. Ratkaisuna tähän olemme työstäneet opinnäytetyötä yksin, mutta yhteistäkin aikaa on työlle löytynyt. Olemme molemmat työelämässä, mikä vaikutti suuresti opinnäytetyön aikatauluttamiseen. Tutkimuksen tekeminen vei enemmän aikaa kuin olimme odottaneet, mutta sujui ilman sen suurempia ongelmia.

9.1 Sosiaalialan kompetenssit

Koemme, että opinnäytetyötutkimusta tehdessämme kehityimme ammatillisesti. Saimme myös lisää ammatillista osaamista. Peilasimme opinnäytetyöprosessin aikana omaa kehitystämme sosiaalialan kompetensseihin. Koemme kehittyvämmehdottomasti tutkimuksellisen kehittämisen ja innovaatio-osaamisen alueella. Emme ole aikaisemmin tehneet näin laajaa tutkimusta ja sen tehdessämme opimme paljon uutta. Vaikka emme työelämässämme välttämättä tule tekemään yhtä laaja-alaista tutkimusta, on siitä hyvä olla tietämystä. Tulevaisuudessa taidosta on meille hyötyä.

Opinnäytetyön teon avulla kehityimme myös asiakastyön osaamisen kompetenssissa. Tutkimusta tehdessämme suoritimme haastatteluja sosiaalialan ammattilaisille, mikä vaati ammatillisen vuorovaikutuksen osaamista myös meiltä. Haastattelujen ja tutkimuksen kautta kehitimme myös omaa sosiaalialan eettistä osaamistamme. Ne kehittivät eettistä osaamistamme, kun moni eettinen seikka tutkimuksessa täytyi ottaa huomioon. Muun muassa vaitiolovelvollisuus täytyi toteutua, jotta se suojelee haastateltavien oikeusturvaa ja haastattelujen sisällön tuominen opinnäytetyöhön siten, kuin haastateltavat ovat kertoneet takaa tutkimukselle luotettavuutta.

Palvelujärjestelmäosaamisen on myös yksi kompetenssi, jossa opinnäytetyön teko meitä kehitti. Opinnäytetyön teoriaosuutta tehdessä tutustuimme tarkasti lastensuojelun teoriaan. Kertasimme jo osaamiamme asioita uudelleen ja syventymällä lastensuojelun teoriaan opimme myös uusia asioita. Erityisesti lastensuojeluun liittyvää lakitietoa ei voi ikinä osata liian tarkasti, joten kertaus on aina tarpeen.

9.2 Nämä asiat tekisimme toisin ja jatkotutkimusidea

Opinnäytetyön tekemisessä tekisimme aikataulutuksen toisin. Aloittaisimme tutkimuksen tekemisen aikaisemmin. Nyt opinnäytetyötä tehdessämme olemme olleet mukana työelämässä, ja molempien tehdessä vuorotyötä tämä on rajoittanut yhteistä aikaamme opinnäytetyön parissa. Tämä on vaikuttanut siten, että opinnäytetyö prosessin valmiiksi saattaminen on venynyt entisestään.

Tehdessämme haastattelukysymykset mietimme niitä tarkoin ja pyrimme saamaan ne mahdollisimman selkeiksi. Haastattelutilanteessa huomasimme, että muutamassa kysymyksessä on hieman päällekkäisyyttä ja kysymysten muotoilun olisi täytynyt olla entistäkin tarkempi. Koemme, että kysymysten avulla saimme hakemamme kattavat vastaukset, mutta haastateltavien vastaukset olisivat vastanneet tarkemmin yhteen tiettyyn kysymykseen kerrallaan, mikäli kysymys olisi ollut eri tavalla muotoiltu.

Tämän opinnäytetyön suunnittelu vaiheessa tutkimus rajattiin kohdennetuksi vain lastensuojeluyksiköiden AART-koulutuksen käyneisiin ohjaajiin. Voisi kuitenkin olla mielenkiintoista saada tietää myös nuorten ajatuksia ja mielipiteitä AART-tuokioista. Jatkotutkimuksena voisi haastatella nuoria ja selvittää heidän kokemuksiinsa AART-menetelmästä. Selvittämällä myös nuorten kokemuksia voitaisiin heiltä saada uusia näkökulmia menetelmän toimivuuteen ja kehittämiseen entisestään.

Jatkotutkimusideana voisi hyödyntää myös tässä työssä esiin nousseita kehittämiskohteita. AART-menetelmän kehittämiskohteita voisi lähteä purkamaan ja pa-

neutua niihin syvemmin. Kehittämiskohteisiin syventymällä niille voisi lähteä etsimään myös erilaisia ratkaisuja. Jatkotutkimusideana voisi lähteä kehittämään uutta tutkimusta myös kompetensseja käyttäen ja tutkia aihetta syvemmin niiden avulla.

LÄHTEET

Färm, T. 2020. Aggression Replacement Training-menetelmä erityisopetuksessa. Kuinka menetelmä sopii vaativan erityisen tuen oppilaitokseen? Opinnäytetyö. Sosionomi. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.

Humana. Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy. Viitattu 25.3.2023. <https://www.humana.fi/lastensuojelun-laitospalvelut/lastensuojeluyksikot/nuorisopsykiatrinen-asumiskoti-puro-vahakyro/>

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo. WSOY.

Ikonen, L. 2013. Salassa pidettävä – suojeleeko laki lasta vai lastensuojelijaa? Julkaisupu. Helsinki. Radium-kirjat.

Jyväskylän kaupunki. 2018. Keski-Suomen museo. Haastattelut. Viitattu 13.4.2023. <https://www.jyvaskyla.fi/keskisuomenmuseo/tietopalvelu/ohjeita-nykydokuun/tallennusmenetelmat/haastattelut>

Jyväskylän yliopisto. 2021. Laadullinen tutkimus. Viitattu 13.4.2023. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Kaikko, K. & Friis, L. 2009. Menetelmät lastensuojelun tukena, 76–88. Teoksessa Lastensuojelun ytimessä. Toim. Bardy, M. Helsinki. Yliopistopaino Oy.

Kalland, M. 2004. Vauvan ja lapsen kehityksellisten tarpeiden huomioiminen lastensuojelussa, 119–140. Teoksessa Lastensuojelu tänään. Toim. Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Helsinki. WSOY.

L13.4.2007/417. Lastensuojelulaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilta. Viitattu 25.3.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki#>

L30.12.2014/1301. Sosiaalihuoltolaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilta. Viitattu 28.4.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaalihuoltolaki>

Laaksonen, S. 2004. Miksi jälkihuoltoa, 10–14. Teoksessa Jälkihuollon-opas. Toim. Laaksonen, S. Helsinki. Lastensuojelun Keskusliitto Ry.

Lastensuojelu.info. 2022. Avohuolto on ensisijaista. Viitattu 25.3.2023. <https://www.lastensuojelu.info/lastensuojelu/avohuolto-on-ensisijaista/>

Lastensuojelu.info. 2022. Sijaishuolto. Viitattu 26.3.2023. <https://www.lastensuojelu.info/lastensuojelu/sijaishuolto/>

Mahkonen, S. 2010. Lastensuojelu ja laki. Helsinki. Edita Prima Oy.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Nivala, E. & Rynnänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Helsinki: Gaudeamus.

Ohvainen, K. 2021. Aggression replacement training menetelmän soveltaminen oppilashuoltotyössä. Opinnäytetyö. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala. Savonia-ammattikorkeakoulu.

Pösö, T. 2016. Johdanto, 7–32. Teoksessa Huostaanotto - Lastensuojelun vaativin tehtävä. Toim. Enroos, R., Heino, T. & Pösö, T. Tampere. Juvenes Print Oy.

QuestionPro. 2023. Qualitative research methods: types & examples. Viitattu 17.4.2023. <https://www.questionpro.com/blog/qualitative-research-methods/>

Räty, T. 2007. Uusi lastensuojelulaki. Helsinki. Edita Prima Oy.

Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa - Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki. Edita Publishing Oy.

Scribbr. 2022. Ethical Considerations in Research, Types & Examples. Viitattu 24.4.2023. <https://www.scribbr.com/methodology/research-ethics/>

Spoken. 2018. Sisällönanalyysi. Viitattu 13.4.2023. <https://spoken.fi/sisallonanalyysi/>

STM.2023. Lastensuojelu. Viitattu 30.3.2023. <https://stm.fi/lastensuojelu>

Tapaninen, S. 2020. Aggression Replacement Training -menetelmä – Moraalitarinoita koulukodin nuorille. Opinnäytetyö. Sosionomi. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.

THL 2023 a. Lastensuojelun käsikirja. Lastensuojelun avohuolto. Viitattu 25.3.2023. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-avohuolto>

THL 2023 b. Lastensuojelun käsikirja. Lapsen mielipiteen selvittäminen. Viitattu 30.3.2023. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/huostaanoton-valmistelu-ja-paatoksenteko/lapsen-mielipiteen-selvittaminen>

THL 2023 c. Lastensuojelun käsikirja. Huostaanotto. Viitattu 30.3.2023. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto>

THL 2023 d. Lastensuojelun käsikirja. Jälkihuolto. Viitattu 25.4.2023.
<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/jalkihuolto>

THL 2023 e. Lastensuojelun käsikirja. Sijaishuolto. Viitattu 28.4.2023.
<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto>

Tilastokeskus. Kvalitatiivinen tutkimus. Viitattu 13.4.2023.
https://www.stat.fi/meta/kas/kvalit_tutkimus.html
https://www.stat.fi/meta/kas/kvalit_tutkimus.html

Tuomi, J & Sarajärvi A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Painettu EU:ssa. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Ylipulli, T. 2022. ART (Aggression Replacement Training) – menetelmän käyttö ja vaikuttavuus kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden kanssa. Opinnäytetyö. Sosionomi. Lapin ammattikorkeakoulu.

LIITTEET

Liite 1

Saatekirje haastateltaville

Hei!

Olemme neljännen vuoden sosionomiopiskelijoita Vaasan ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä liittyen AART-menetelmän toimimiseen käytännössä Nuorisopsykiatrisessa Asumiskoti Puro Oy:ssä. Rajaamme tutkimuksemme kolmeen Puron yksikköön. Toteutamme tutkimuksen haastatteluilla ja tarvitsisimme näistä yksiköistä muutaman AART-ohjaajan haastateltavaksi.

Haastattelu kestää noin 20 minuuttia eikä siihen tarvitse valmistautua etukäteen. Osallistuminen on vapaaehtoista ja luottamuksellista. Valmiista opinnäytetyöstämme ei voi tunnistaa haastateltavia.

Toivomme, että olisit kiinnostunut osallistumaan haastatteluun ja saisimme täten arvokasta tietoa tutkimukseemme.

Ilmoitathan viimeistään 17.2 mikäli olet halukas osallistumaan haastatteluun.

Mikäli heräsi joitain kysymyksiä toivomme, että olette meihin yhteydessä matalalla kynnyksellä!

Ystävällisin terveisin

Katri Lakso puh. [REDACTED], sähköposti: [REDACTED]

Aija Aho puh. [REDACTED], sähköposti: [REDACTED]

Opinnäytetyön ohjaaja Aira Bragge puh. [REDACTED], sähköposti: [REDACTED]

Liite 2

Haastattelukysymykset

1. Miksi Purossa on alettu käyttää AART-menetelmää?
 - Mitä lisäarvoa se tuo?
2. Miten koet, että AART toimii juuri tässä yksikössä?
3. Miten olet kokenut, että menetelmä toimii nuorten kanssa käytännössä?
 - Millaisen nuoren kanssa se toimii ja millaisen ei?
4. Koetko, että AART-menetelmä on vaikuttanut nuorten sosiaaliseen kyvykkyyteen, jos olet, niin miten vaikutus näkyy?
5. Mitkä tekijät edesauttavat AARTin toimivuutta?
6. Onko jotain, mitä voisi tehdä toisin, jotta ryhmät toimisivat entistä paremmin?